

Till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Genom beslut den 18 december 1997 bemyndigade regeringen statsrådet Maj-Inger Klingvall att utse en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av systemet för inkomstprövning av bostadstillägg till pensionärer m.m. Med stöd av regeringens bemyndigande förordnades den 9 februari 1998 f.d. överdirektören Gustav Jönsson till särskild utredare.

Den 26 februari 1998 förordnades som sakkunniga i utredningen numera avdelningsdirektören Gudrun Ehnsson (Riksförsäkringsverket), avdelningsdirektören Elisabeth Lane (Socialdepartementet), kammarrättsassessorn Ulf Rehnberg (Finansdepartementet) och departementssekreteraren Joakim Sonnegård (Finansdepartementet). Genom beslut den 11 maj 1998 förordnades kanslirådet Stefan Oscarsson (Socialdepartementet) att som sakkunnig ingå i utredningen och genom beslut den 30 november 1998 förordnades kammarrättsassessorn Maria Norberg (Socialdepartementet) att som sakkunnig ingå i utredningen. Joakim Sonnegård entledigades från uppdraget som sakkunnig från den 1 januari 1999.

Som experter förordnades den 26 februari 1998 f.d. byråchefen Einar Edvardsson (Pensionärernas Riksorganisation), förbundsledamoten Gunborg Strömdal (Svenska KommunalPensionärernas Förbund), och departementssekreteraren Bo Torpare (Socialdepartementet). Genom beslut den 11 maj 1998 förordnades avdelningsdirektören Joakim Kellner (Riksförsäkringsverket) att som expert ingå i utredningen.

Som sekreterare förordnades den 19 mars 1998 avdelningsdirektören Stig-Åke Petersson och den 7 april 1998 departementssekreteraren Thomas Pettersson.

Utredningen, som har antagit namnet BTP-utredningen, får härmed överlämna betänkandet SOU 1999:52 Inkomstprövning av bostadstillägg till pensionärer.

Utredningsuppdraget är i och med detta avslutat.

Stockholm i april 1999

Gustav Jönsson

*/Stig-Åke Petersson
Thomas Pettersson*

Innehållsförteckning

Sammanfattning	11
Författningsförslag.....	21
1 Nuvarande bostadsstöd – regler och omfattning	47
1.1 Bostadstillägg till pensionärer (BTP)	47
1.1.1 Berättigade till stödet.....	47
1.1.2 Beräkning av bostadskostnad	48
1.1.3 Inkomstprövningsregler	50
1.1.4 Administrativa rutiner	51
1.1.5 Utvecklingen av antalet BTP-tagare och BTP-kostna- derna	52
1.1.6 Sammansättning av gruppen BTP-tagare.....	53
1.2 Särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP)	57
1.2.1 Nuvarande SBTP-regler.....	58
1.2.2 Utvecklingen av antalet SBTP-tagare och SBTP-kost- nader	60
1.3 Kommunala kompletterande bostadstillägg utöver BTP (KKB)	61
1.4 Bostadsbidrag till barnfamiljer m.fl. (BOB).....	61
1.4.1 Berättigade till stödet.....	62
1.4.2 Beräkning av bostadskostnad	62
1.4.3 Inkomstprövningsregler	63
1.4.4 Administrativa rutiner.....	66
1.4.5 Antalet hushåll med bostadsbidrag samt kostnads- utveckling	67
1.5 Familjebidrag till totalförsvarspliktiga	67

2	Problem med nuvarande regler	69
3	Tidigare utredningar	73
3.1	KBT-utredningen.....	73
3.2	Utredningen för översyn av inkomstbegreppet inom bidrags- och socialförsäkringssystemen (IBIS)	75
3.3	Andra utredningar	79
4	De nya ålderspensionsreglerna – behovet av anpassning av inkomstprövningsreglerna	81
4.1	Nuvarande pensionssystem och skatteregler	81
4.2	Reformerat pensionssystem	84
4.2.1	Pensionärer födda 1938 eller senare.....	84
4.2.2	Övergångsregler för pensionärer födda 1937 eller tidigare	85
4.2.3	Skillnad i nettopension	86
4.2.4	Redovisningsprinciper för gifta pensionärer	88
4.3	Reducering av bostadstillägg till följd av pensions- inkomster	89
4.3.1	Alternativ 1: BTP-avräkning med 65/45 % och exakta brytpunkter.....	91
4.3.2	Alternativ 2: BTP-avräkning med 60/50% och bryt- punkt på 1 prisbasbelopp för alla.....	97
4.3.3	Alternativ 3: Lägre ersättningsnivå	103
4.3.4	Makes inkomst.....	106
4.4	Marginaleffekter av en årlig pensionsuppräknig	108
4.4.1	Nuvarande system.....	108
4.4.2	Reformerat system	109
4.5	Reducering av bostadstillägg till följd av andra in- komster än pension	110
4.5.1	Arbetsinkomst.....	111
4.5.2	Kapitalinkomster	113
4.5.3	Särskild viktning av vissa inkomster	113
4.6	Reduceringsregler för gifta pensionärer vars make inte är pensionär.....	121
4.7	Reduceringsregler för ålderspensionärer födda 1938 eller senare	124

5	Utredningsförslag om efterlevandepension – behovet av anpassning av inkomstprövningsreglerna	127
5.1	Nuvarande regler	127
5.2	Efterlevandepensionsutredningens förslag	128
5.3	BTP-avräkning avseende änkepension och annan pensionsinkomst	130
5.4	BTP-avräkning avseende arbetsinkomst.....	134
5.5	Reducering av änkegarantipension och 90-procent-tillägget	137
6	Förändringar av förtidspension och sjukbidrag.....	145
7	Särskilt bostadstillägg till pensionärer	149
7.1	Bakgrund.....	149
7.2	Vilka får särskilt bostadstillägg – effekter av nuvarande regler.....	151
7.3	Individeffekter med nuvarande respektive reformerade regler	157
7.3.1	Marginaleffekter avseende pension.....	157
7.3.2	Skillnad i disponibel inkomst	161
8	Överväganden och förslag – allmänna utgångspunkter.....	165
8.1	Den framtida målgruppen för BTP	166
8.2	Samordnade regler för inkomstberäkning.....	169
8.3	Marginaleffekter	171
8.4	Modell för inkomstprövningen	172
9	Bostadstillägg till förtidspensionärer	175
10	Inkomstberäkning för bostadstillägg	177
10.1	Bestämning av inkomstbegreppet.....	177
10.2	Utlandsinkomster	182
10.3	Förmögenhetens påverkan på BTP.....	185
10.3.1	Inkomst av kapital.....	185
10.3.2	Inkomsttillägg för förmögenhet	186
10.4	Hemmavarande barns kapitalinkomster och förmögenhet.....	192
10.5	Näringsidkares inkomster	194
10.6	Tidsperiod för inkomstberäkningen.....	196
10.6.1	Löpande eller kalenderår?	196

10.6.2	Aktuell eller historisk inkomst?	197
11	Reduceringsregler	199
11.1	Principiella överväganden	199
11.2	Reduceringsinkomst	201
11.2.1	Särskild viktning av vissa inkomster	201
11.2.2	Fribelopp.....	202
11.3	Avräkningsprocent.....	206
11.4	Reducering av änkepension	207
11.5	Reducering av hustrutillägg.....	209
11.6	Förslagets individeffekter	213
11.6.1	Disponibel inkomst.....	213
11.6.2	Marginaleffekter	215
12	Bidragsgrundande bostadskostnad	217
12.1	Beräkning av bostadskostnad	217
12.2	Gräns för bostadskostnad.....	217
12.3	Fördelning av bostadskostnaden mellan makar	221
13	Särskilt bostadstillägg till pensionärer	223
13.1	Anpassning av reglerna för särskilt bostadstillägg	223
13.2	Förslagets effekter	226
14	Administrativa frågor.....	229
14.1	Nuvarande BTP-administration	229
14.2	Slutlig eller preliminär beräkning av bostadstillägg.....	230
14.3	Nybeviljande av bostadstillägg.....	236
14.4	Årlig omprövning – förenklat beslutsförfarande	238
14.4.1	Underlag för inkomstberäkning.....	239
14.4.2	Underlag för bostadskostnadsberäkning.....	243
14.4.3	Tidsperiod för bidragsåret	244
14.5	Preliminär och slutlig beräkning.....	249
14.5.1	Preliminär BTP-beräkning.....	250
14.5.2	Avstämning och avräkning	250
14.6	Anmälan om ändrade förhållanden.....	251
14.7	Kontroller.....	253
14.8	Generalklausul	255
14.9	Avvisning av ansökan	256

15	Förslagets konsekvenser	259
15.1	Konsekvenser för den enskilde	259
15.1.1	Inkomstberäkning	259
15.1.2	Reduceringsregler	262
15.1.3	Bostadskostnadsberäkning.....	263
15.2	Fördelnings- och budgeteffekter av förslagen	263
15.2.1	Fördelningseffekter.....	265
15.2.2	Budgeteffekter	272
15.3	Administrativa konsekvenser.....	273
16	Genomförandefrågor	277
17	Generella kommittédirektiv	279
17.1	Offentliga åtaganden.....	279
17.2	Regionalpolitiska konsekvenser	280
17.3	Jämställdhetspolitiska konsekvenser	280
17.4	Konsekvenser för brottslighet och det brottsförebyggande arbetet.....	281
18	Författningskommentarer.....	283
18.1	Inledning	283
18.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer	284
18.3	Förslaget till lag om efterlevandepension.....	294
18.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension.....	295
Bilaga 1	Kommittédirektiv	297
Bilaga 2	Pensionärer med hustrutillägg (BTP) och särskilt bostadstillägg (SBTP) i januari 1998	309

Sammanfattning

Uppdraget

Vi har haft i uppdrag att se över och modernisera systemet för beräkning av inkomst och inkomstavdrag för bostadstillägg till pensionärer (BTP). Vi ska lämna förslag om hur inkomst ska beräknas samt hur inkomst ska reducera bostadstillägget.

Vi ska föreslå ett nytt system för inkomstprövningen av BTP som är anpassat till det reformerade ålderspensionssystemet med det särskilda skattemässiga grundavdraget för pensionärer borttaget och där en garantipension ersätter dagens grundskydd i form av folkpension, pensionstillskott och särskilt grundavdrag. Direktiven förutser att det inte är möjligt att uppnå en oförändrad fördelningsprofil eftersom flera komponenter förändras i pensionsystemet.

Vårt förslag ska dock tillsammans med utredningsförslaget om övergångsvis garantipension till pensionärer födda 1937 eller tidigare innebära att förutsättningarna för pensionärer att ha en tillfredsställande boendestandard i stort blir oförändrade. Vi ska också föreslå anpassningar av BTP-systemet till de förslag som lämnas av förtidspensionsutredningen och i regeringens proposition med anledning av utredningens förslag. Också efterlevandepensionsutredningens förslag ska beaktas av oss och vi ska redovisa förslag till nya regler för inkomstprövning av änkepension.

I våra direktiv anges att målet med reformeringen av inkomstprövningen, bl.a. ska vara att pensionären ska kunna förstå den inkomst som påverkar BTP-nivån och denna inkomst ska så långt möjligt spegla personens aktuella levnadsförhållanden. Våra förslag bör innebära att systemen för BTP och bostadsbidrag till barnfamiljer m.fl. (BOB) så långt som möjligt harmonierar med varandra.

Slutligen får våra förslag inte leda till att statens utgifter för bostadstillägg ökar.

Våra utgångspunkter

Bostadstillägg till pensionärer (BTP) syftar till att göra det möjligt för pensionärer med låga inkomster att ha en bostad av god kvalitet, utan att boendekostnaden minskar möjligheterna att också i övrigt ha en tillfredsställande standard. BTP är genom inkomstprövningen inriktat på dem som har lägre inkomster än flertalet. Den anpassning av regelsystemet som vi föreslår innebär att BTP:s inriktning på att vara en komplettering till den allmänna pensionens grundnivå behålls och i vissa delar förstärks. Vi anser därför att rätten till BTP framdeles bör begränsas till att omfatta enbart personer som varaktigt har sin försörjning från allmän pension. Det innebär i första hand personer med hel ålderspension från 65 år. Även förtidspensionärer med hel eller $\frac{3}{4}$ pension kan anses höra till denna kategori.

Däremot är det inte givet att förtidspensionärer med $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ pension eller personer med tidsbegränsat sjukbidrag ska tillhöra denna grupp. Deras anknytning till pensionssystemet är svagare och mindre varaktig och ekonomiskt sett är de i varierande grad mera jämförbara med andra grupper i samhället. Eftersom hela frågan om ersättningsreglernas utformning inom sjukförsäkrings- och förtidspensionsområdet utreds i särskild ordning anser vi att resultatet av detta utredningsarbete bör avvaktas innan ställning tas till bostadsstödet utformning för dessa grupper.

När det gäller personer som uppbär efterlevandepension ansluter vi oss till utredningsförslaget i efterlevandepensionsutredningens betänkande (SOU 1998:120) och som innebär att endast den som beviljats garantipension till änkepension ska ha rätt till BTP. Personer med omställningspension eller särskild efterlevandepension liksom nytillkommande änkepensionärer får därmed inte rätt till BTP.

Vi anser att det är värdefullt med ett så långt möjligt samordnat system för samhällets bostadsstöd till både pensionärer (BTP) och barnfamiljer och ungdomar (BOB). Eftersom båda bostadsstöden är inkomstprövade och syftar till att ge möjlighet till en bra boendestandard för pensionärer respektive barnfamiljer/ungdomar är det naturligt att man också använder samma regler för den grundläggande beräkningen av bostadskostnad och inkomst.

Vi har strävat efter att utforma reduceringsreglerna så att förändringen av BTP-tagarnas disponibla inkomst blir så begränsade som möjligt när hänsyn tas även till de nya pensions- och skattereglerna. För dem som har andra inkomster än pension har det inte gått att undvika vissa förändringar i den ekonomiska

nettoeffekten. Detta gäller i synnerhet makar där hänsyn ska tas till två personers inkomstsituation.

Vi har också försökt att, inom givna kostnadsramar, reducera marginaleffekterna och då särskilt de effekter som har betydelse för pensionärernas möjlighet att förbättra sin ekonomiska situation via sidoinkomster.

Utformningen av inkomstprövningsreglerna

Vi föreslår ett system för inkomstprövningen som är uppdelad i flera steg.

Beräkning av årsinkomst

Det första steget innebär beräkning av ett inkomstunderlag, en årsinkomst. Vi föreslår att beräkningen av årsinkomsten utgår från skattelagstiftningens regler för beräkning av förvärvs- och kapitalinkomster (skattepliktig inkomst) med tillägg för vissa andra inkomster. Härigenom blir det enhetlighet med regelsystemet för bostadsbidrag till barnfamiljer (BOB). De tillägg till den skattepliktiga inkomsten vi föreslår gäller framför allt att all utländsk pension som betalas ut till pensionären ska ingå i årsinkomsten.

När det gäller förmögenhetens påverkan på bostadstillägget föreslår vi att kapitalinkomsterna beräknas enligt skattereglerna men med viss begränsning av avdragsrätten. Det innebär således att den faktiska kapitalinkomsten i form av räntor och utdelningar ingår i årsinkomsten. För den som har större förmögenhet föreslår vi ett särskilt förmögenhetstillägg vid inkomstberäkningen. Detta tillägg utgör 15 procent av nettoförmögenhet över 100 000 kr för en ensamstående pensionär och för vardera av två makar. Enligt vår bedömning finns det skäl att sätta denna förmögenhetsgräns högre, men vi har inte funnit detta möjligt inom våra ekonomiska ramar.

Vid beräkningen av förmögenheten ska även s.k. arbetande kapital, dvs. tillgångar i rörelse, lantbruk och fastighetsförvaltning tas upp till taxeringsvärdet eller marknadsvärdet och även andra aktier än de som är noterade på börsens A-lista tas upp till 80 procent av marknadsvärdet.

Privatbostadsfastighet eller bostadsrätt, för vilken bostadsstödet söks, räknas enligt nuvarande regler inte in i förmögenheten. För nytillkommande BTP-tagare efter den 1 januari 2001 föreslår vi att sådana tillgångar räknas in i förmögenheten med 50 procent av taxeringsvärdet till den del det överstiger 100 000 kr.

Hemmavarande barns kapitalinkomster och förmögenhet ska läggas till pensionärens egen förmögenhet och ingå i underlaget för beräkning av årsinkomsten.

Omräkning till reduceringsinkomst

Det andra steget vid inkomstprövningen innebär omräkning av årsinkomsten till en särskild reduceringsinkomst som ska användas vid avräkningen av det bostadstillägg som bostadskostnaden ger rätt till. Omräkningen behöver göras för att kunna anpassa effekterna av BTP-avräkningen till de avräkningsregler som finns i det nya pensionssystemet.

I det nya pensionssystemet avräknas garantipensionen mot den inkomstgrundade pensionen. Effekten blir att det endast är en del av den totala pensionen som därefter "går vidare" och reducerar BTP. Andra typer av inkomster, t.ex. kapitalinkomster och arbetsinkomster som inte reducerar garantipensionen "går direkt" in i inkomstberäkningen för reduktion av BTP.

För att neutralisera effekten av detta föreslår vi att den årsinkomst, som beräknats i steg ett, omvandlas till en reduceringsinkomst där de inkomsttyper som inte reducerar garantipensionen tas upp med endast 80 procent av det belopp som ingår i årsinkomsten. Reglerna för reduceringsinkomstens beräkning blir därvid olika beroende på om BTP-tagaren omfattas av reglerna för framtida garantipension eller den övergångsvisa garantipensionen.

För ålderspensionärer födda 1937 eller tidigare innebär vårt förslag till beräkning av reduceringsinkomst att samtliga pensionsinkomster (även tjänstepensioner) tas upp med hela beloppet liksom inkomstillägget för förmögenhet. Till detta läggs 80 procent av övriga inkomster (exempelvis egen eller makes arbetsinkomst).

För ålderspensionärer födda 1938 eller senare samt för änkor och personer med hustrutillägg innebär vårt förslag att garantipension och inkomstrelaterad ålderspension eller änkepension samt inkomstillägg för förmögenhet upptas till 100 procent. Tjänstepensioner liksom övriga inkomster tas för denna grupp upp med 80 procent.

Det som skiljer de båda grupperna åt är alltså viktningen av tjänstepensionerna.

Fribelopp

I dagens BTP-system räknas folkpension, pensionstillskott samt den del av ATP som reducerar pensionstillskottet inte med i den inkomst som reducerar bostadstillägget. I den nya inkomstberäkningen ingår hela pensionsinkomsten. Neutralitet mot nuvarande system uppnås genom att vid beräkningen av reduceringsinkomst avräknas ett fribelopp motsvarande garantipensionsnivån. Detta fribelopp utgör en norm för den inkomstnivå som ger rätt till bostadstillägg utan inkomstavdrag.

För ålderspensionärer sätts fribeloppet till 2,15 prisbasbelopp för ogifta respektive 1,915 prisbasbelopp för gifta. Sistnämnda fribelopp gäller även för den som uppbär hustrutillägg.

För änka med rätt till änkegarantipension föreslås fribeloppet till 2,04 prisbasbelopp.

Principen bör enligt vår mening vara att inkomstprövningen utgår från pensionärens faktiska inkomstsituation oberoende av vilka omständigheter som bidragit till den. Någon särskild hänsyn, t.ex. när det gäller fribeloppets nivå, bör därför inte tas till den påverkan på pensionsinkomsten som följer av förtida eller uppskjutet uttag av ålderspension. Detsamma gäller effekten av de omdebiteringar som görs för egenföretagare som inte betalat sin tilläggspensionsavgift. Någon särskild hänsyn när det gäller fribeloppets nivå ska inte heller tas i fråga om personer som inte har fullt antal bosättningsår eller ATP-år.

Avräkningsprocent

Enligt nuvarande regler minskas bostadstillägget med 40 procent av inkomst upp till 1,5 prisbasbelopp och med 45 procent av inkomster däröver. För att bostadstillägget ska utgå med i huvudsak oförändrat belopp till nuvarande pensionärer även efter genomförandet av de nya pensions- och skattereglerna behöver den nuvarande avräkningsprocenten för BTP höjas. Det gäller i första hand i de lägre inkomstskikt där den inkomstbaserade pensionen reducerar garantipension. Neutralitet mot nuvarande regler skulle uppnås med en avräkning med 67 procent i det nya systemet. Vi gör emellertid den avvägningen att det är särskilt angeläget att så

långt möjligt sänka de nuvarande höga totala marginaleffekterna i lägre inkomstintervall. Detta även till priset av någon höjning av marginaleffekter i det högre inkomstintervallet.

Vi föreslår därför att BTP avräknas med 60 procent av reduceringsinkomsten upp till 1 prisbasbelopp och med 50 procent av inkomsten däröver.

Beräkning av bostadskostnad

Från och med den 1 januari 1999 kan 90 procent av bostadskostnaden mellan 100 kr och 4 000 kr/mån ersättas med BTP (tidigare 85 procent). Vi har inte haft som uppdrag att se över reglerna för bostadskostnadsberäkningen, men anser att det finns skäl som talar för att en översyn av de nuvarande bostadskostnadsgränserna inom BTP-systemet borde göras. För en sådan översyn talar bl.a. att närmare 20 procent bland BTP-tagarna har en bostadskostnad som överstiger 4 000 kr/mån.

Eftersom vi enligt våra direktiv inte får lämna förslag som medför ökade kostnader lämnar vi inget formellt förslag om höjning av bostadskostnadsgränsen. Vi pekar dock på olika vägar att förändra hyresgräns och kompensationsgrad inom olika kostnadsramar. Vår redovisning får ses som en belysning av behovet av justering av bostadskostnadsgränsen och alternativa konstruktioner när statens ekonomi ger möjlighet till åtgärder.

Vi föreslår dock en ändring av de nuvarande reglerna för bostadskostnadsberäkningen för gift pensionär vars make inte är pensionär. Bostadskostnaden bör i dessa fall delas lika mellan makarna. För närvarande beräknas pensionärens bostadstillägg på hela bostadskostnaden.

Särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP)

Det särskilda bostadstilläggets viktigaste funktion ligger i att det täcker bostadskostnader som ligger ovanför maximigränsen för det vanliga bostadstillägget och upp till 5 200 kr/mån. Så länge BTP inte omfattar bostadskostnader över 4 000 kr/mån fyller SBTP en viktig funktion på det sätt som avsågs vid införandet, nämligen att förhindra att pensionärer med hög bostadskostnad och låg inkomst blir beroende av socialbidrag.

Vi föreslår därför att SBTP bibehålls med i huvudsak oförändrade regler i avvaktan på en översyn av bostadskostnadsgränserna

för BTP. Reglerna för SBTP behöver dock anpassas till de nya inkomstprövningsregler vi föreslår för BTP. Det innebär att rätten till SBTP bör bedömas utifrån den inkomstberäkning (årsinkomst) som vi föreslår ska gälla för BTP. Reduceringsinkomsten har ingen funktion vid SBTP-beräkningen.

För att utjämna de skillnader i disponibel inkomst som uppstår vid olika kommunalskatt föreslår vi att den framräknade årsinkomsten ska minskas med beräknad kommunalskatt och skatt på kapitalinkomst.

Den nettoinkomst som räknats fram enligt ovan minskas med den bostadskostnad som återstår efter avdrag för BTP-beloppet. Om återstående inkomstbelopp understiger skälig levnadsnivå beviljas SBTP med belopp upp till den nivån.

Administrativa frågor

Årligt ansökningsförfarande

Det nuvarande BTP-systemet innebär att sedan försäkringskassan fattat beslut om BTP gäller detta i princip till dess en ansökan om förhöjning av BTP eller anmälan om ändrade inkomst- och boendeförhållanden inkommer från pensionären. Vi anser att ett inkomstprövningssystem utan regelbundna avstämningar har stora brister och föreslår därför att BTP ska omprövas årligen.

Beslutet om BTP bör utgå från beräknad inkomst under det kommande kalenderåret. För att minska det administrativa arbetet anser vi att uppgiftsinhämtandet så långt som möjligt bör göras genom användning av modern informationsteknik. Det innebär att socialförsäkringsadministrationen bör få uppgift om BTP-tagarens tjänstepensioner under det kommande året direkt från försäkringsinrättningarna. Också uppgift om ändrad hyra bör kunna överföras automatiskt från i vart fall de största bostadsföretagen.

Beloppen för allmän pension och tjänstepension samt övrigt beslutsunderlag bör sammanställas på en ansökningsblankett som sänds till BTP-tagaren. Denne gör nödvändiga kompletteringar om exempelvis förmögenhet och sidoinkomster och försäkrar att uppgifterna är korrekta genom att underteckna underlaget och återsända det till försäkringskassan för handläggning och beslut.

Tidpunkten för den årliga ansökan och beslut om BTP bör sättas så att pensionärerna har tillgång till de uppgifter som behövs för inkomstberäkning. För att få bästa möjliga underlag för ansökan och beslut om BTP bör bidragsåret förskjutas med två måna-

der i förhållande till kalenderåret. Vi föreslår därför att bidragsåret löper under tolv månader från mars till februari följande år.

Slutligt eller preliminärt beslut

I våra direktiv diskuteras frågan om man i BTP-systemet ska införa samma regler som i dag gäller för bostadsbidrag till barnfamiljer med preliminära bidrag som stäms av i efterhand på grundval av den inkomst som skattemyndigheten fastställer vid taxeringen. Från olika försäkringskassor har framhållits att pensionärernas ekonomiska situation förändrats under de senaste åren och att det finns en växande grupp pensionärer med en inkomstsituation som varierar under och mellan åren och som därmed liknar situationen för bl.a. barnfamiljer. Detta förhållande talar för att också i BTP-systemet införa BOB-systemets modell med preliminärt beslut och senare avstämning.

Det finns dock många pensionärer som har en inkomstsituation som inte uppvisar så stora variationer och som är möjlig att beräkna före bidragsårets början. Det gäller pensionärer med enbart allmän pension och tjänstepension, mindre sidoinkomster m.m. Uppgifter om tjänstepensionen det kommande året bör kunna finnas tillgängliga för RFV och ingå i de uppgifter som trycks på den ansökningsblankett som sänds ut årligen. För dessa pensionärer finns inte skäl att upprätthålla ett system med preliminärt beslut och senare avstämning.

Vi föreslår därför att BTP ska beräknas slutligt direkt vid beviljandet för flertalet pensionärer, nämligen för dem som utöver sådan pension som är bestämd för året har högst 10 000 kr per år i inkomster från tjänst och näringsverksamhet och högst 150 000 kr i nettoförmögenhet. Enligt vår bedömning kommer ca 85 procent av samtliga BTP-tagare att få ett slutligt beslut direkt vid beviljandet.

För andra pensionärer föreslår vi att BTP beräknas preliminärt med en slutlig avstämning mot taxerad inkomst. Det finns nämligen BTP-tagare med en ekonomisk situation som kan variera både under året och mellan åren. Det gäller bl.a. pensionärer som själva eller vars make har inkomst av tjänst eller näringsverksamhet eller har en större förmögenhet. För denna grupp kan det vara svårt att bedöma inkomstförhållandena under den kommande tolv månadersperioden. För dessa är det därför motiverat att tillämpa ett system med preliminärt beslut och senare avstämning för att bostadstilläggets storlek ska bli så riktigt som möjligt.

Förslagets konsekvenser

Konsekvenser för den enskilde

Våra förslag till nya regler för BTP innebär endast begränsade förändringar för den enskilde BTP-tagaren. De föreslagna ändringarna beträffande inkomstprövningen får i huvudsak betydelse endast när det gäller förmögenhetens påverkan på BTP. Här går effekterna i både höjande och minskande riktning.

När det gäller reduceringsreglernas utformning är konsekvenserna för de enskilda BTP-tagarna beroende av inkomstens storlek och sammansättning. För ålderspensionärer med enbart pensionsinkomster innebär våra förslag tillsammans med förslagen om övergångsvis garantipension en ökad disponibel inkomst för i stort sett samtliga inkomstlägen. För personer med mer komplicerad inkomstsituation kan nettoeffekten variera. För änkor kan de samlade regeländringarna medföra en minskning av den disponibla inkomsten. Dessa effekter beror dock i första hand på föreslagna ändringar av pensionsreglerna.

Våra förslag till förändrade regler för fördelningen av bostadskostnaden mellan makar när endast den ene maken uppbär pension innebär minskat bostadstillägg.

Fördelnings- och budgeteffekter

Ur fördelningssynpunkt är våra förslag genomsnittligt något gynnsammare för personer med låga inkomster.

De budgetmässiga effekterna av våra förslag beräknas innebära en total kostnadsökning på 55 mkr. Vi anser detta ökningsbelopp närmast försumbart med hänsyn till den totala kostnaden för BTP och SBTP på 9 900 mkr och osäkerheten i beräkningarna på grund av de stora förändringar av hela pensionssystemet det här är frågan om.

Administrativa konsekvenser

Våra förslag till ändrade administrativa rutiner innebär ett årligt ansökningsförfarande för BTP. Samtidigt föreslår vi förändringar i de administrativa rutinerna och en utökad användning av ADB. Dessa omständigheter, tillsammans med förenklade regler för inkomstberäkningen medför en förenklad hantering. Sammantaget gör vi därför den bedömningen att administrationen totalt

kommer att kräva i stort sett lika stora personalinsatser som för närvarande krävs för detta förmånsslag.

Själva omlägningsarbetet och utarbetande av nya ADB-lösningar kommer dock att kräva extra insatser.

Ikraftträdandefrågor

Vårt förslag till nya regler för inkomstprövningen m.m. av bostadstillägg, hustrutillägg och änkepension avses träda i kraft den 1 januari 2001. Det är dock önskvärt att försäkringskassorna får möjlighet att behandla ansökningar om BTP i så god tid att beslut kan föreligga före den 1 januari 2001. Därför föreslår vi att våra lagändringar ska träda i kraft den 1 oktober 2000 och tillämpas i fråga om beslut som avser tid efter den 31 december 2000.

Författningsförslag

Förslag till Lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer

dels att 4 a § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 5, 5 a–b, 6, 7, 9, 11 och 12 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tolv nya paragrafer, 1 a, 5 c–e, 6 a–b, 11 a och 12 a–e §§ samt en ny rubrik närmast före 5, 6 b och 12 a §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Rätten till bostadstillägg

1 §¹

Bostadstillägg enligt denna lag lämnas till den som är bosatt i Sverige samt uppbär

1. ålderspension, *förtidspension, omställningspension, eller särskild efterlevandepension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,*

2. hustrutillägg enligt *lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension,*

1. ålderspension *enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller garantipension enligt lagen (1998:702) om garantipension,*

2. hustrutillägg enligt *lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension,*

¹ Senaste lydelse 1995:1486.

3. änkepension med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen om allmän försäkring, eller

4. pension enligt lagstiftningen i en stat som ingår i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Bostadstillägg lämnas inte till pensionär som enbart uppbär ålderspension för tid före den månad han fyller 65 år.

3. garantipension till änkepension enligt 6 kap. lagen (0000:00) om efterlevandepension till änkor som är födda år 1944 eller tidigare samt änkepension enligt punkterna 13, 14, 15, 18 eller 19 i övergångsbestämmelserna till lagen om efterlevandepension, eller

4. pension enligt lagstiftningen i en stat som ingår i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Bostadstillägg lämnas inte
1. till pensionär som enbart uppbär ålderspension för tid före den månad han fyller 65 år,

2. till pensionär som uppbär partiell ålderspension enligt första stycket eller

3. till pensionär som uppbär enbart premiepension enligt första stycket, eller

4. om pensionär eller dennes make får bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Särskilt bostadstillägg kan lämnas enligt 7 § till pensionär som uppbär bostadstillägg enligt denna lag.

1 a §

Rätten till bostadstillägg och tilläggets storlek är beroende av pensionärens bostadskostnad och årsinkomst samt de andra faktorer som anges i denna lag.

Bostadstillägget bestäms enligt vad som anges i 5 § denna lag på grundval av en

fastställd årsinkomst per kalenderår. I fall som anges i 12 a § betalas bostadstillägget som preliminärt tillägg under bidragsåret, beräknat efter en uppskattad årsinkomst och bestäms i efterhand på grundval av en fastställd årsinkomst.

Bostadstilläggets omfattning

2 §

Bostadstillägg skall svara för del av pensionärens bostadskostnad och lämnas endast för den bostad i vilken pensionären har sitt huvudsakliga boende (permanentbostaden). För bostad i särskild boendeform lämnas bostadstillägg endast för boende i lägenhet eller för boende i en- och tvåbäddsrumsrum.

Pensionär som vistas eller bor i en särskild boendeform eller i en liknande inrättning är berättigad till bostadstillägg för sin ursprungliga permanentbostad under högst sex månader från det att försäkringskassan bedömt vistelsen eller boendet i den särskilda boendeformen som stadigvarande.

Bostadstillägg lämnas ej för sådan bostadskostnad som fastställts med beaktande av pensionärens inkomst.

3 §²

Bidragsberättigad som är gift och som stadigvarande lever åtskild från sin make eller maka, skall likställas med ogift person, om inte särskilda skäl talar mot detta.

Med gift bidragsberättigad likställs den som stadigvarande bor ihop med någon som han eller hon varit gift med eller har eller har haft barn tillsammans med. Om inte skäl visas för annat skall detsamma gälla i fråga om man och kvinna som utan att vara gifta med varandra lever tillsammans och är folkbokförda på samma adress.

² Senaste lydelse 1997:1313.

Bostadstilläggets storlek

4 §³

Bostadstillägg lämnas med 90 procent av bostadskostnaden per månad av den del som överstiger 100 kronor men inte 4 000 kronor.

För pensionär boende i tvåbäddsrums i särskild boendeform lämnas inte bostadstillägg för bostadskostnad som överstiger 2 000 kronor per månad. I fråga om makar tillämpas dock första stycket.

4 a §⁴

Bostadstillägg lämnas inte för bostadskostnad till den del bostadskostnaden motsvaras av bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

Beräkning av årsinkomst

5 §⁵

Storleken av det bostadstillägg som lämnas är beroende av pensionärens årsinkomst. *Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att erhålla under den närmaste tiden.*

Som årsinkomst räknas inte

1. allmänt barnbidrag,
2. folkpension,
3. tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensions-

Storleken av det bostadstillägg som lämnas är beroende av pensionärens årsinkomst, *beräknad per kalenderår enligt 5 a–c §§ och med de tillägg som anges i 5 d–e §§.*

Årsinkomsten beräknas med utgångspunkt i resultaten i inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet och kapital enligt inkomstskattelagen (1999:00).

Resultaten skall ökas med inkomst som på grund av 3 kap. 9–13 §§ inkomstskattelagen eller skatteavtal inte skall tas upp som intäkt av

³ Senaste lydelse 1998:1769.

⁴ Senaste lydelse 1996:1590.

⁵ Senaste lydelse 1997:1313

tillskott eller av barntillägg enligt lagen 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989,

4. livränta som avses i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring i vad den enligt samma lagrumms avdragits från pension eller understöd som någon på grund av släktskap eller svågenskap kan vara föranlett att utge,

5. vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1989:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa,

6. studiehjälp och studiemedel enligt studiestödslagen,

8. socialbidrag,

9. bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag,

10. familjebidrag enligt familjebidragsförordningen (1991:1492),

12. ersättning som avses i lagen (1971:118) om skattefrihet för ersättning till neurosedynskadade.

Som årsinkomst skall inte heller räknas inkomst som är avsedd att vara en kostnadsersättning. Avdrag från årsinkomsten får göras på sådant sätt som anges i 33 § 1 mom. Kommunalskattelagen för kostnader som hänför sig till intäkt av tjänst i den mån sådan inkomst ingår i årsinkomsten samt för underhållsbidrag till före detta make i

näringsverksamhet, tjänst eller kapital.

Som inkomst räknas även

1. studiemedel i form av studiebidrag,

2. skattefria stipendier till den del de överstiger 3 000 kronor per månad,

3. Ersättning från avtalsgruppsjukförsäkringar för sjukfall som inträffat före 1991.

För pensionär som är gift beräknas årsinkomsten för var och en av makarna.

den utsträckning som anges i 46 § samma lag.

För den som uppbär partiell förtidspension skall vid inkomstberäkningen bortses från ett belopp som motsvarar skillnaden mellan

a) ett för den försäkrade beräknat belopp av hel förtidspension jämte däremot svarande pensionstillskott, beloppet i förekommande fall beräknat med beaktande av bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring och

b) den utgående förtidspensionen jämte pensionstillskott.

Värdet av naturaförmåner skall uppskattas efter regler som fastställs av regeringen.

Avkastning av förmögenhet skall anses utgöra fem procent av förmögenhetsvärdet för år räknat. Vid beräkningen av förmögenhetsavkastning skall dock denna höjas med tio procent av det belopp, varmed förmögenheten överstiger för den som är gift sextiotusen kronor, och för annan sjuttiofem tusen kronor. Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen och som utgör pensionärens permanentbostad inte beaktas. För pensionär som har sin bostad i särskild boendeform skall detsamma gälla i fråga

om värdet av privatbostadsfastighet eller privatbostad som utgör permanentbostad för pensionärens make.

I fråga om makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst. Vid tillämpning av sjunde stycket skall i sådant fall värdet av förmögenhet beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

Årsinkomsten avrundas för envar pensionsberättigad till närmast hela tiotal kronor.

5 a §⁶

Pension enligt utländsk lagstiftning skall räknas som årsinkomst enligt 5 § första stycket endast till de delar som anges i andra stycket.

För den som uppbär folk- eller tilläggs pension skall den utländska pensionen räknas som årsinkomst till den del pensionen tillsammans med ett belopp som avses i 5 § andra stycket 2 och 3, överstiger vad summan av sistnämnda belopp skulle ha varit om de beräknats efter oavkortade pensionförmåner. För annan pensionär skall den utländska pensionen räknas som årsinkomst till den del pensionen överstiger ett belopp som motsvarar oavkortad folkpension.

Vid beräkning av årsinkomsten skall resultatet av näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen (1999:00) ökas med gjorda avdrag för

- utgift för egen pension intill ett belopp motsvarande ett halvt prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, och*
- underskott som överförts från tidigare beskattningsår.*

⁶ Senaste lydelse 1995:1486.

5 b §⁷

Vid beräkning av årsinkomst enligt 5 § första stycket för den som är berättigad till folkpension i form av änkepension skall bortses från livränta enligt 6 kap. 1 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag till den del livräntan överstiger det belopp denna skulle ha uppgått till om inte änkepension minskats med hänsyn till årsinkomsten. Detsamma skall gälla för tjänstepension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal och som är samordnad med folkpension i form av änkepension.

Vid beräkning av årsinkomsten skall resultatet i inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:00) ökas med gjorda avdrag utom i fråga om

– avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt,

– uppskovsavdrag vid byte av bostad, eller

– avdrag som gjorts för negativ räntefördelning enligt inkomstskattelagen.

Vid beräkningen av årsinkomsten skall resultatet minska med belopp varmed inkomst av kapital har ökats på grund av statligt räntebidrag för den bostad för vilken bostadstillägg söks.

5 c §

Om ett eller flera hemmavarande barn har överskott av kapital, skall till beloppet enligt 5 § första stycket denna lag läggas varje barns överskott i inkomstslaget kapital till den del överskottet överstiger 1 000 kronor.

Vid beräkning av resultatet i inkomstslaget kapital tillämpas 5 b §.

Med barn avses i detta sammanhang den som är under 18 år eller som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp under gymnasiestudier.

⁷ Senaste lydelse 1997:253.

5 d §

Tillägg till årsinkomsten skall göras för förmögenhet enligt vad som anges i denna paragraf och 5 e §.

Som förmögenhet räknas den skattepliktiga förmögenheten enligt lagen (1997:323) om statlig förmögenhetskatt, dock skall samtliga aktier, utom aktier som avses i andra stycket, upptas till 80 procent av marknadsvärdet.

Som förmögenhet räknas också förmögenhet i näringsverksamhet (företagsförmögenhet), såsom tillgångar och skulder i enskild firma, enkelt bolag, handelsbolag och sådant fåmansföretag som avses i 55 kap. inkomstskattelagen (1999:000). Med förmögenhet avses värdet av näringsverksamhet eller i fråga om delägare de innehavda andelarna eller aktiernas värde av företagets eget kapital enligt balansräkning vid det räkenskapsår som utgår samtidigt som eller närmast före bidragsåret. Har näringsverksamheten inte avslutats med årsbokslut beräknas förmögenheten som skillnaden mellan tillgångarna och skulderna enligt de värden som skall anges i självdeklaration till ledning för den inkomsttaxering enligt kommunalskattelagen som belöper på kalenderåret. Saknas sådana uppgifter om förmögenhet på grund av att skyldighet att

lämna sådana uppgifter vid inkomsttaxeringen inte föreläggat eller på grund av andra omständigheter, får försäkringskassan uppskatta värdet av företagsförmögenheten med ledning av de uppgifter som kan inhämtas från pensionären eller på annat sätt.

Vid beräkning av förmögenhet som utgörs av privat bostadsfastighet eller bostadsrätt för vilken bostadstillägg söks skall, efter avdrag för skulder med säkerhet i denna egendom, 50 procent av taxeringsvärdet tas upp till den del det överstiger 100 000 kronor.

Som förmögenhet räknas även sådan förmögenhet som ägs av hemmavarande barn enligt 5 c §.

5 e §

Tillägg till årsinkomsten skall göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för ensamstående pensionär och för vardera av två makar. Det framräknade förmögenhetsbeloppet avrundas nedåt till hela tiotusental kronor.

För makar skall värdet av förmögenhet beräknas utgöra hälften av den sammanlagda förmögenheten.

Minskning av bostadstillägg

Bostadstillägget minskas med fyrtio procent av den pensionsberättigades framräknade årsinkomst enligt 5 §. Till den del årsinkomsten överstiger ett och ett halvt basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas bostadstillägget dock med fyrtiofem procent av inkomsten.

Bostadstillägg betalas ut månadsvis, beloppet avrundas till närmaste krontal som är delbart med tolv. Bostadstillägg understigande tjugofem kronor per månad betalas inte ut. Ingår särskilt bostadstillägg i utbetalningen sker dock utbetalning av bostadstillägg oavsett belopp.

Beräkning av reduceringsinkomst6 §⁸

Pensionärens årsinkomst räknas om till en reduceringsinkomst genom att årsinkomsten enligt 5 § upptas och beräknas på sätt som anges i denna paragraf och enligt 6 a §.

För pensionär som är född år 1937 eller tidigare upptas 100 procent av den del av årsinkomsten som utgörs av pension enligt 1 § denna lag och tjänstepension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal samt tillägg för förmögenhet enligt 5 d–e §§ samt 80 procent av de övriga delar av årsinkomsten som beräknas enligt 5–5 c §§.

För pensionär som är född år 1938 eller senare upptas 100 procent av den del av årsinkomsten som utgörs av pension enligt 1 § denna lag och tillägg för förmögenhet enligt 5 d–e §§ samt 80 procent av de övriga delar av årsinkomsten som beräknas enligt 5–5 c §§.

I fråga om makar skall inkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda inkomst.

⁸ Senaste lydelse 1995:512.

6 a §

Vid beräkning av reduceringsinkomsten skall avräknas ett belopp enligt vad som anges i denna paragraf.

För den som är berättigad till pensionsförmån enligt 1 § 1, 2 och 4 denna lag skall från det framräknade beloppet enligt 6 § avräknas 2,15 prisbasbelopp för den som är ogift och 1,915 prisbasbelopp för den som är gift.

För den som är berättigad till garantipension i form av änkepension enligt 1 § 3 denna lag skall från det framräknade beloppet enligt 6 § avräknas 2,04 prisbasbelopp.

Minskning av bostadstillägg

6 b §

Bostadstillägget minskas med sextio procent av pensionärens framräknade reduceringsinkomst enligt 6–6 a §§ till den del den inte överstiger ett prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Till den del reduceringsinkomsten överstiger sådant belopp minskas bostadstillägget med femtio procent av inkomsten.

Bostadstillägget betalas ut månadsvis, beloppet avrundas till närmaste krontal som är delbart med tolv.

Bostadstillägg understigande tjugofem kronor per månad betalas inte ut. Ingår

särskilt bostadstillägg i utbetalningen sker dock utbetalning av bostadstillägg oavsett belopp.

Beräkning av särskilt bostadstillägg

7 §⁹

Rätten till särskilt bostadstillägg prövas utan ansökan. Särskilt bostadstillägg lämnas med skillnadsbeloppet, om *den pensionsberättigades inkomster* efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad.

Vid tillämpning av första stycket *beaktas följande inkomster, nämligen*

1. *folkpension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, dock inte handikappersättning,*

2. *pensionstillskott enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott och tilläggs-pension enligt lagen om allmän försäkring till den del pensionen föranleder minskning av pensionstillskott, det sammanlagda beloppet dock minskat med 25 procent av basbeloppet när fråga är om förtidspension,*

3. *särskilt pensionstillägg enligt lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikapat barn,*

Rätten till särskilt bostadstillägg prövas utan ansökan. Särskilt bostadstillägg lämnas med skillnadsbeloppet, om *pensionärens årsinkomst* efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad.

Vid tillämpning av första stycket *beräknas pensionärens årsinkomst enligt vad som anges i 5 § denna lag. Från den framräknade årsinkomsten görs avdrag för beräknad kommunal inkomstskatt och skatt på kapitalinkomster.*

I fråga om makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst.

Vid beräkning av skälig bostadskostnad enligt första stycket beaktas en bostadskostnad som uppgår till högst 5 200 kronor, varefter den del som täcks av bostadstillägg enligt denna lag frånräknas.

⁹ Senaste lydelse 1998:550.

4. *bostadstillägg enligt denna lag,*

5. *hälften av den inkomst som medräknas vid bestämmande av årsinkomst enligt 5 §.*

En skälig levnadsnivå enligt första stycket skall *alltid* anses utgöra *lägst* 1,22 gånger *basbeloppet* för den som är ogift och *lägst* 1,01 gånger *basbeloppet* för den som är gift.

Inkomsterna enligt andra stycket 1 och 2 skall sammanlagda alltid anses utgöra lägst 1,515 gånger basbeloppet för den som är ogift och lägst 1,34 gånger basbeloppet för den som är gift.

Som skälig bostadskostnad enligt första stycket skall anses en bostadskostnad som uppgår till högst 5 200 kronor.

En skälig levnadsnivå enligt första stycket skall anses utgöra 1,22 gånger *prisbasbeloppet* för den som är ogift och 1,01 gånger *prisbasbeloppet* för den som är gift.

Ändrade förhållanden

8 §

Den som uppbär bostadstillägg enligt denna lag är skyldig att utan oskäligt dröjsmål anmäla till den allmänna försäkringskassa inom vars verksamhetsområde han är folkbokförd

1. om hans eller hans makas ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats,

2. om han byter bostad eller om hans boendeförhållande ändras, eller

3. om han ingår äktenskap eller upplöser sitt äktenskap.

Uppgiftsskyldigheten åligger i stället

1. förmyndaren, om den bidragsberättigade är omyndig,

2. gode mannen eller förvaltaren enligt föräldrabalken, om den bidragsberättigade har en sådan och om skyldigheten kan anses ingå i dennes uppdrag, eller

3. den myndighet eller person som tar emot bostadstillägget i

stället för den bidragsberättigade, dennes förmyndare, gode man eller förvaltare.

9 §¹⁰

Bostadstillägg skall omprövas när något förhållande som bestämmer tilläggets storlek har ändrats.

Bostadstillägg får räknas om utan föregående underrättelse i de fall den del av årsinkomsten ändras som utgörs av folkpension, pensionstillskott, tilläggs pension, pension enligt utländsk lagstiftning, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal, delpension eller arbetsskadeersättning eller motsvarande ersättning.

Bostadstillägg får även räknas om utan föregående underrättelse när hyra för hyreslägenhet eller avgift för bostadsrättslägenhet ändras, om den bidragsberättigade har medgett det.

Om det är uppenbart att pensionären på grund av inkomst- eller förmögenhetsförhållanden eller något annat förhållande inte behöver det bostadstillägg som kan beräknas enligt denna lag, får försäkringskassan efter särskild utredning avslå en ansökan, dra in eller sätta ned bostadstillägget.

En ändring av bostadstillägget skall gälla från och med månaden efter den månad varunder anledning till ändring uppkommit. En ändring av bostadstillägget skall dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela den månaden.

Vid utbetalning av bostadstillägg för förfluten tid till pensionär, vars make uppburit bostadstillägg för samma tid, skall bostadstillägget minskas på sådant sätt att det sammanlagda beloppet under denna tid motsvarar de bostadstillägg som skulle ha lämnats om beslut om båda ersättningarna förelegat samtidigt.

Ansökan m.m.

10 §

Frågor om bostadstillägg enligt denna lag handhas av Riksför-

¹⁰ Senaste lydelse 1995:1486.

säkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

11 §

Ansökan om bostadstillägg görs skriftligen hos försäkringskassan. Ansökan skall innehålla nödvändiga upplysningar för bedömning av den sökandes rätt samt en av den sökande och, om han är gift, hans maka underskriven förklaring på heder och samvete att lämnade upplysningar stämmer överens med sanningen. För en sökande som är omyndig eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken skall förklaringen avges av förmyndaren eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.

Bostadstillägget *lämnas* från och med den månad då rätt till förmånen inträtt, dock tidigast tre månader före ansökningsmånaden.

Bostadstillägget *bestäms* för perioden mars-februari månad. Inträder rätt till bostadstillägg vid annan tidpunkt bestäms tillägget från och med den månad då rätten till förmånen inträtt. Tillägg får inte bestämmas för längre tid tillbaka än ansökningsmånaden.

11 a §

Är ansökan så ofullständig att den inte kan läggas till grund för prövning av bostadstillägget, får försäkringskassan förelägga den sökande att inom viss tid avhjälpa bristen vid påföljd att ansökningsmånaden inte tas upp till prövning. Ett sådant föreläggande får delges. Följs inte föreläggandet får ansökan avvisas.

12 §

Bankaktiebolag, sparbanker och andra penningförvaltandeinrättningar skall på begäran lämna domstol, Riksförsäkringsverket eller den allmänna försäkringskassan uppgift för namngiven personrörande förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Bank och andra penninginrättningar skall på begäran lämna domstol, Riksförsäkringsverket eller den allmänna försäkringskassan uppgift för namngiven person rörande förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Preliminärt bostadstillägg och slutlig avräkning m.m.

12 a §

Preliminärt bostadstillägg bestäms i de fall pensionären utöver pensionsförmån enligt 1 § denna lag, livränta enligt lag eller särskild förordning eller enligt regeringens förordnande, tjänstepension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal, vid den tidpunkt från vilken bostadstillägg skall utges, har annan inkomst av tjänst och näringsverksamhet som överstiger 10 000 kronor eller förmögenhet som avses i 5 d § denna lag som överstiger 150 000 kronor.

Preliminärt bostadstillägg bestäms för bostadstilläggsberättigade makar även om endast en av makarna har inkomster som anges i första stycket.

Pensionären och bostadstilläggsberättigad make har dock under det första bidrags-

året alltid rätt att få bostadstillägg på grundval av en fastställd årsinkomst, om rätten för var och en av dem omfattar endast en del av bidragsåret.

12 b §

Preliminärt bostadstillägg beräknas efter en uppskattad årsinkomst och skall så nära som möjligt motsvara det bostadstillägg som kan antas komma att bestämmas vid slutlig avräkning enligt denna lag. För pensionär som har inkomst av näringsverksamhet skall denna inkomst antas vara minst lika hög som fastställts vid senaste taxeringsbeslutet, om inte pensionären visar särskilda skäl för att inkomsten skall uppskattas till lägre belopp.

Avräkningsbeslut fattas efter den tidpunkt då taxeringsbeslutet enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) senast skall ha meddelats.

12 c §

Bestäms vid slutlig avräkning bostadstillägget till högre belopp än vad som för bidragsår betalats ut i preliminärt tillägg, skall skillnaden betalas ut. Bestäms vid slutlig avräkning bostadstillägget till lägre belopp än vad som för bidragsåret har betalats ut i preliminärt tillägg, skall skillnaden betalas tillbaka.

Belopp under 100 kronor skall inte betalas ut eller betalas tillbaka.

På belopp som skall betalas ut eller betalas tillbaka enligt första stycket skall avgift och ränta betalas i enlighet med de föreskrifter som meddelas av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av Riksförsäkringsverket.

Skall pensionären betala tillbaka belopp enligt första stycket får försäkringskassan vid senare utbetalning av bostadstillägg eller annan ersättning som betalas ut av försäkringskassan innehålla ett skäligt belopp i avräkning på vad som betalats ut för mycket.

12 d §

Om pensionärens taxering ändras efter det att slutlig avräkning bestämts och ändringen innebär att bostadstillägget skulle ha varit högre eller lägre, skall ett nytt avräkningsbeslut bestämmas, om pensionären begär det inom ett år från det att beslutet om taxeringsändring meddelades eller om försäkringskassan tar upp frågan inom samma tid.

En fråga om ett nytt avräkningsbeslut enligt denna paragraf får inte tas upp sedan mer än två år har förflutit från den dag den slutliga avräkningen bestämdes, om inte

*taxeringsändringen motsvarar
en väsentlig höjning eller
sänkning av bostadstillägget.*

Återbetalning

13 §

Har någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt förorsakat att bostadstillägg utgått obehörigen eller med för högt belopp, eller har någon på annat sätt obehörigen eller med för högt belopp uppburit bostadstillägg och har han skäligen bort inse detta, skall återbetalning ske av vad som för mycket utbetalats, om inte i särskilt fall anledning föreligger att helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten.

Har återbetalningsskyldighet ålagts någon enligt första stycket, får vid senare utbetalning av bostadstillägg eller annan ersättning som betalas ut av allmän försäkringskassa ett skäligt belopp innehållas i avräkning på vad som betalats ut för mycket.

Överklagande m.m.

14 §¹¹

Bestämmelserna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt överklagande av försäkringskassas beslut och domstols beslut skall tillämpas i ärenden om bostadstillägg enligt denna lag.

Övriga bestämmelser

15 §¹²

Följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring skall tillämpas på bostadstillägg enligt denna lag:

16 kap. 12 § om utbetalning till annan,

17 kap. 1 § om sammanträffande av förmåner,

18 kap. 46 och 47 §§ om Riksförsäkringsverkets tillsyn,

20 kap. 2 a § om provisoriskt beslut,

¹¹ Senaste lydelse 1998:102

¹² Senaste lydelse 1998:102

20 kap. 3 § tredje stycket om indragning eller nedsättning av ersättning,
20 kap. 5 § om preskription av bidrag,
20 kap. 6 § om förbud mot utmätning och om överlåtelse av ersättning,
20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder,
20 kap. 9 § om uppgiftsskyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare m.fl.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2000 och tillämpas första gången i fråga om beslut om rätt till bostadstillägg som avser tid efter den 31 december 2000.
 2. Bostadstillägg som lämnas efter ikraftträdandet bestäms för perioden januari 2000–februari 2001.
 3. För pensionär som vid utgången av december 2000 uppbär bostadstillägg och uppfyller villkoren för bostadstillägg inte beräknas för privatfastighet eller bostadsrätt som avses i 5 d § tredje stycket.

Förslag till Lag om efterlevandepension

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 17 § i betänkandets (SOU 1998:201) föreslagna lag skall ha följande lydelse.

17 §

Tilläggspension i form av änkepension enligt 7 § första stycket 2 samt garantipension till änkepension skall minskas med 20 procent av den reduceringsinkomst som räknats fram enligt 5–5 e och 6–6 a §§ lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer.

Om rätt föreligger till såväl änkepension som bostadstillägg skall änkepensionen minskas först efter minskning av bostadstillägget enligt 6 b § lagen om bostadstillägg till pensionärer. Före minskningen av tilläggspension och garantipension till änkepension skall den del av reduceringsinkomsten som inte använts för minskning av bostadstillägget minskas med dels pensionärens inkomst från sådan livränta och tjänstepension som avses i 5 b § lagen om bostadstillägg i dess lydelse före den 1 oktober 2000, dels pensionärens inkomst från annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring och från pensionssparkonto som avses i 10 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:000).

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2000 och tillämpas första gången i fråga om beslut om rätt till tilläggspension i form av änkepension och garantipension till änkor som avser tid efter den 31 december 2000.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension

Härigenom föreskrivs att punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension i stället för dess lydelse enligt nämnda lag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3. Vid tillämpning av lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension för hustrutillägg till kvinna vars make uppbär ålderspension skall

a) vad som gäller för folkpension i form av ålderspension enligt 1 § första stycket och 5 § första stycket femte meningen i stället gälla ålderspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller garantipension enligt lagen (1998:702) om garantipension,

b) hustrutillägg enligt 1 § andra stycket, för år räknat motsvara 1,67 gånger prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av vad som föreskrivs i 1 § tredje stycket eller 4 §,

a) vad som gäller för folkpension i form av ålderspension enligt 1 § första stycket i stället gälla ålderspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller garantipension enligt lagen (1998:702) om garantipension,

b) hustrutillägg enligt 1 § andra stycket, för år räknat motsvara 1,67 gånger prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av vad som föreskrivs i 1 § tredje stycket eller 4 §. *Vid tillämpningen av 4 § första stycket skall hustrutillägget minskas med sextio procent av den del av den pensionsberättigades beräknade inkomst enligt vad som anges i 3 d i den mån inkomsten inte överstiger ett prisbasbelopp.*

Till den del sådan inkomst överstiger detta belopp minskas hustrutillägget med femtio procent av inkomsten.

c) vad som gäller för folkpension i form av ålderspension enligt 1 § tredje stycket i stället skall gälla den andel av oavkortad garantipension som mannen enligt 3 kap. 6 § lagen (1998:702) om garantipension är berättigad till eller skulle vara berättigad till om förutsättningarna för rätt till garantipension hade förelegat.

d) vad som gäller för folkpension och tilläggs pension enligt 5 § första stycket andra meningen i stället gälla pension enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension och garantipension enligt lagen om garantipension till den del sådan pension sammanlagt inte uppgår till 1,9 gånger prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring eller dessa pensionsförmåner utges med viss andel, motsvarande andel av 1,9 gånger samma basbelopp,

d) vid beräkning av hustrutillägg i stället för vad som anges som årsinkomst i 5 § gälla vad som föreskrivs i 5–5 e §§ och 6–6 a §§ lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer.

e) vad som gäller för tilläggs pension enligt 6 § andra stycket i stället gälla pension enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension eller garantipension enligt lagen om garantipension, samt

f) vad som gäller för folkpension i form av ålderspension enligt 13 § i stället gälla garantipension enligt lagen om garantipension.

Förslag till
Förordning om ändring i förordningen (1998:562) med
vissa bemyndiganden för Riksförsäkringsverket att
meddela föreskrifter

Regeringen föreskriver att 2 och 3 §§ förordningen (1998:562) med vissa bemyndiganden för Riksförsäkringsverket skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Normgivningsbemyndiganden

2 §

Riksförsäkringsverket får meddela föreskrifter

1. om försäkringskassornas redovisning, efter samråd med Ekonomistyrningsverket,

2. om försäkringskassornas skyldighet att till Riksförsäkringsverket lämna de uppgifter som behövs för verkets tillsyn över försäkringskassorna,

3. om skyldighet för den som är försäkrad eller som i övrigt har rätt till ersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring att lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av lagen,

4. om att uppgifter om sjukdomsfall enligt 12 § andra stycket lagen (1991:1047) om sjuklön skall lämnas till den allmänna försäkringskassan samt att uppgifterna får lämnas genom automatiserad behandling.

Riksförsäkringsverket får fastställa de procentsatser som skall tillämpas vid beräkning av sjukförsäkringsavgift och arbetsmarknadsavgift för sjömän enligt 2 kap. 2 § andra stycket lagen (1981:691) om socialavgifter.

Riksförsäkringsverket får fastställa den procentsats som sjukförsäkringsavgiften enligt 3 kap. 2 § lagen om socialavgifter skall uppgå till när sjukpenningförsäkringen, enligt 3 kap. 11 § lagen om allmän försäkring, gäller med karenstid.

Riksförsäkringsverket får fastställa avgift och ränta enligt 12 c § tredje stycket lagen om bostadstillägg till pensionärer på belopp som betalas ut eller tillbaka vid slutligt

avräkning av bostadstillägget.

3 §

Riksförsäkringsverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställighet av

1. lagen (1962:381) om allmän försäkring när det gäller 1 kap., 3-17 kap., 18 kap. 6 §, 20 kap. 4, 8 och 12 §§ samt 22 kap.,

2. lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,

3. lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare,

4. lagen (1993:332) om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa hivsmittade,

5. lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer i fråga om

– ansökningsförfarandet,
– beräkning av bostads-
kostnad,

– beräkning av årsinkomst,

– beräkning av förmögenhet samt avkastning därav,

– ändrad bokföring,

– utbetalning av bostads-
tillägg.

5. lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer i fråga om

– ansökningsförfarandet,
– beräkning av bostads-
kostnad,

– beräkning av årsinkomst,

– beräkning av förmögenhet samt avkastning därav,

– ändrad bokföring,

– utbetalning av bostads-
tillägg,

– *anmälningsskyldighet,*

– *återbetalning av bidrag.*

6. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension med undantag för 7–11 kap. och 14 kap. 2.6 11 och lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension med undantag för 25 § och 37-40 §§. Riksförsäkringsverket får dock meddela föreskrifter om det är klart att de inte avser kapitalförvaltning eller försäkringsteknisk verksamhet och om det behövs för att uppnå likformig tillämpning av bestämmelsen om inkomst pension och premiepension. Riksförsäkringsverket skall samråda med Premiepensionsmyndigheten om föreskrifterna rör premiepension.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2001.

1 Nuvarande bostadsstöd – regler och omfattning

1.1 Bostadstillägg till pensionärer (BTP)

Bostadstillägg till pensionärer (BTP) infördes år 1995 och ersatte då det kommunala bostadstillägget (KBT). Både BTP och KBT har i huvudsak likartade regler för inkomstprövningens konstruktion och beräkning av bostadskostnaden. Den stora skillnaden mellan BTP och KBT är reglerna för hur stor del av bostadskostnaden som ska ersättas av bostadstillägget. I BTP är reglerna lika för hela landet, medan kommunerna själva beslutade om KBT-systemets ersättningsnivåer. Statsbidragsreglerna hade dock en styrande inverkan på kommunernas regler.

De nuvarande bestämmelserna för BTP återfinns i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer, Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:18) om inkomstberäkning, (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad och (RFFS 1998:28) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrigt drift vid beräkning av bostadskostnad för år 1999. RFV har också utfärdat Allmänna råd (1995:4) om BTP.

1.1.1 Berättigade till stödet

Bostadstillägg till pensionärer kan utges om den sökande uppbär någon av följande pensionsförmåner:

- ålderspension fr.o.m. 65 års ålder
- förtidspension/sjukbidrag
- omställningspension
- förlängd omställningspension
- särskild efterlevandepension
- hustrutillägg

- änkepension enligt övergångsbestämmelser
- pension enligt lagstiftningen i en stat som ingår i EU eller EES.

BTP utges bara till den som är bosatt i Sverige och kan endast avse bostad i Sverige.

För vissa grupper kan folkpension, pensionstillskott och tilläggspension utges med reducerade belopp. Det gäller exempelvis pensionärer som har gjort förtida uttag, försummat avgiftsbetalning till tilläggspensionssystemet eller som har en kvotdelsberäknad folkpension eftersom pensionären inte varit bosatt i Sverige i 40 år eller tillgodoräknats ATP-poäng för 30 år. I dessa fall utges dock BTP utan hänsynstagande till det reducerade pensionsbeloppet. Andra regler gäller för SBTP.

BTP utges från år 1999 med 90 procent av bostadskostnaden per månad mellan 100 kr och 4 000 kr. Gränsen för bostadskostnaden är densamma för ensamboende och två makar. Under åren 1995–1998 var ersättningsgraden 85 procent, efter att åren dessförinnan ha varierat mellan 83 och 85 procent. För boende i särskild boendeform (bl.a. sjukhem, ålderdomshem, servicehus och gruppboende) kan BTP utges för en- och tvåbäddsrum men inte för flerbäddsrum. För boende i tvåbäddsrum i särskild boendeform är BTP begränsat till 90 procent av bostadskostnaden upp till högst 2 000 kr/mån.

Från den maximala bostadskostnaden som kan ge rätt till BTP görs avdrag för den som har inkomster utöver folkpension och pensionstillskott. Avdrag görs med 40 procent av inkomsten upp till 1,5 basbelopp, vilket för år 1999 innebär 54 600 kr. För inkomst däröver minskar BTP med 45 procent av inkomsten. För makar beräknas inkomsten gemensamt och delas sedan på två. BTP under 25 kr/mån betalas inte ut.

BTP kan under år 1999 maximalt uppgå till 3 510 kr/mån. Det genomsnittliga BTP-beloppet var i januari 1998 1 567 kr/mån.

1.1.2 Beräkning av bostadskostnad

Bestämmelserna för beräkning av den del av bostadskostnaden som grundar rätt till BTP ges i Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9). Beräkningsreglerna är olika beroende på vilken boendeform som är aktuell för den sökande.

För *hyreslägenhet* är bostadskostnaden lika med årshyran, inkl. uppvärmningskostnaden, samt obligatoriska avgifter i hyran ex-

empelvis för garage eller kabel-TV. Om kostnad för uppvärmning inte ingår i hyran beräknas denna enligt en schablonregel för uppvärmningskostnaden för småhus (se nedan). Kostnad för hushållsel får inte räknas med om den ingår i hyran. Denna kostnad schablonberäknas liksom kostnader för vattenförbrukning och sophämtning i de fall dessa inte ingår i hyran.

För den som bor i *bostadsrättslägenhet* är bostadskostnaden lika med den fastställda årsavgiften inkl. uppvärmningskostnaden. Dessutom får 70 procent av ränta på skuld för inköp av bostadsrätten tas med under förutsättning att bostadsrätten lämnats som pant för lånet. För tillägg och avdrag till bostadskostnaden gäller vad som ovan nämnts beträffande hyreslägenheter.

För den som bor i *särskilda boendeformer* (exempelvis servicebostäder) är bostadskostnaden lika med den hyra kommunen tar ut av pensionären.

För *andra boendeformer*, exempelvis boende i husvagn, möblerad bostad, andrahandsbostad eller för den som har fri bostad gäller speciella regler.

När det gäller *boende i småhus* (eget enfamiljshus) beräknas bostadskostnaden som en schablonkostnad för uppvärmning och drift som fastställs för varje år till ett fast krontal per kvadratmeter bostadsyta. Som bostadsyta räknas den yta som fastställts enligt senaste fastighetstaxeringen.

I bostadskostnaden medräknas dessutom 70 procent av ränta på skuld på fastigheten efter avdrag för räntebidrag. Dessutom får 70 procent av tomträttsavgälden medräknas liksom också 1,7 procent av fastighetens taxeringsvärde (motsvarar fastighetsskatten).

Bostadskostnaden i eget *tvåfamiljshus* beräknas på motsvarande sätt som för enfamiljshus, men för den sökande tas endast upp så stor del av den totala bostadskostnaden för hela tvåfamiljshuset som motsvarar den sökandes bostadsyta i förhållande till hela tvåfamiljshusets bostadsyta. För den som bor i eget småhus på lantbruksenhet beräknas också bostadskostnaden som för eget enfamiljshus, men man får bara ta med kostnaderna för bostadsfastigheten.

För den som bor i *egen flerfamiljsfastighet* (mer än två lägenheter) bestäms bostadskostnaden enligt de normer för bostadskostnader som fastställts av Riksförsäkringsverket.

Om man hyr ut ett eller flera rum i bostaden till någon annan än en nära anhörig eller delar bostad med någon reduceras den totala bostadskostnaden.

För en gift pensionär vars make inte har pension som berättigar till BTP ska makarnas hela bostadskostnad räknas med.

Om en pensionär med minderåriga barn är berättigad till bostadsbidrag till barnfamiljer m.fl. minskas bostadskostnaden med hela bostadsbidraget före inkomstprövningen.

1.1.3 Inkomstprövningsregler

Inkomstprövningsreglerna är detaljerade och innebär i princip att alla inkomster, som inte särskilt nämns som undantag i BTP-lagen, ingår i inkomstunderlaget för BTP. De vanligaste inkomstslagen är följande:

- allmän pension utöver folkpension och pensionstillskott
- tjänstepensioner
- livräntor
- arbetsinkomster
- utländsk pension som inte har påverkat pensionstillskottet
- sjukpenning och arbetslöshetsersättning.

De undantag som finns inskrivna i BTP-lagen gäller i huvudsak skattefria inkomster som barnbidrag, socialbidrag, ersättning till neurosedynskadade och vissa utländska krigspensioner.

Som inkomst av näringsverksamhet tas upp den beräknade nettointäkten av näringsverksamheten. Som näringsverksamhet räknas bl.a. innehav av lantbruk eller fastighet som inte är privatbostad.

När det gäller förmögenhet beräknas en schablonmässig avkastning på fem procent som läggs till övriga inkomster. För den del av tillgångarna som – efter avdrag för skulder – överstiger 75 000 kr för ensamstående och 120 000 kr för makar gemensamt räknas ytterligare 10 procent som inkomst. Till förmögenheten räknas bankmedel, aktier, obligationer, andelar i ekonomiska föreningar, fordringar och övriga tillgångar. Också egendom av större värde räknas med. Förmögenhet som hänförs till näringsverksamhet beräknas enligt deklarationsvärdet den 31 december året före ansökningsåret.

Privatbostadsfastighet som pensionären bebor ska inte medräknas i förmögenheten och inte heller ska någon avkastning beräknas vid inkomstprövningen. Samma regler gäller även i de fall privatbostadsfastigheten är en bostadsrättslägenhet. Privatbostadsfastighet som pensionären inte bebor (exempelvis fritidsfastighet) ska tas upp som tillgång vid förmögenhetsberäkningen med taxeringsvärdet.

1.1.4 Administrativa rutiner

BTP beslutas av försäkringskassan efter ansökan från den enskilde. Ansökan ska innehålla nödvändiga upplysningar för bedömning av rätten till stöd. Sedan försäkringskassan beviljat BTP betalas bostadstillägget ut i samband med utbetalningen av den allmänna pensionen. BTP betalas ut tills vidare om inga förändringar inträffar.

BTP-tagaren är skyldig att till försäkringskassan, utan oskäligt dröjsmål, anmäla om de ekonomiska förhållandena väsentligt förbättrats, om man byter bostad eller om boendeförhållandena ändras eller om man ingår äktenskap eller äktenskapet upplöses. Enligt rekommendationer i RFV:s allmänna råd (1995:4) om bostadstillägg till pensionärer och hustrutillägg anses anmälningskyldighet föreligga när en ökning av förmögenheten har ägt rum med ett basbelopp eller mer eller när en inkomstökning uppgår till ett belopp som överstiger 10 procent av basbeloppet.

BTP räknas om automatiskt när den allmänna pensionen ändras. BTP får även räknas om automatiskt när tjänstepensionen ändras och, om BTP-tagaren tidigare godkänt detta, när hyran ändras.

1.1.5 Utvecklingen av antalet BTP-tagare och BTP-kostnaderna

Från RFV:s statistik, avseende december månad varje år, framgår följande antal BTP-tagare (avrundade tal):¹

År	BTP-tagare med			Samtliga
	ålderspension	förtidspension	övriga ²	
1990	445 000	95 000	8 000	548 000
1991	453 000	98 000	8 000	559 000
1992	440 000	102 000	7 000	549 000
1993	473 000	113 000	7 000	593 000
1994	482 000	119 000	7 000	608 000
1995	445 000	113 000	5 000	563 000
1996	424 000	110 000	4 000	538 000
1997	390 800	107 100	4 900	502 800
1998	376 400	106 400	5 600	488 400

År	BTP-tagare med			Samtliga
	ålderspension	förtidspension	övriga ³	
Prognos ⁴				
1999	368 900	104 300	5 500	478 700
2000	352 800	99 700	5 300	457 800
2001	340 800	96 400	5 100	442 300
2002	328 300	92 800	4 900 ⁴	26 000

¹ Uppgifterna för åren 1990–1994 avser KBT.

² Änkepension, hustrutillägg och efterlevandepension.

³ Änkepension, hustrutillägg och efterlevandepension.

⁴ RFV:s prognos i budgetunderlag för åren 2000–2002. Prognosen utgår från oförändrade BTP-regler.

Kostnaderna per år för BTP uppgår till följande summor (mkr)⁵:

År	BTP-tagare med			Samtliga
	ålderspension	förtidspension	övriga ⁶	
1990	4 868	1 187	75	6 130
1991	6 081	1 493	86	7 660
1992	6 256	1 647	82	7 985
1993	7 771	2 079	102	9 953
1994	8 322	2 324	93	10 740
1995	7 572	2 159	73	9 804
1996	7 378	2 172	66	9 616
1997	7 009	2 163	74	9 246
1998	6 989	2 286	69	9 344
Prognos ⁷				
1999	7 338	2 400	72	9 811
2000	7 208	2 357	71	9 636
2001	7 056	2 308	70	9 433
2002	6 883	2 251	68	9 203

Det totala antalet BTP-tagare i december 1998 utgjorde 24 procent av det totala antalet folkpensionärer

1.1.6 Sammansättningen av gruppen BTP-tagare

I detta avsnitt redovisas hur gruppen pensionärer med BTP fördelar sig i fråga om ålder, inkomst, förmögenhet, bostadskostnad m.m. För att belysa detta används statistik från Riksförsäkringsverkets administrativa register för BTP-systemet. Ett slumpmässigt urval om drygt fem procent av de som erhållit BTP under januari 1998 har dragits.

En närmare statistisk redovisning av BTP-tagarnas fördelning i olika avseende lämnas i bilaga 2.

Under januari 1998 erhöll ca 504 000 personer BTP. Av dessa var ca 400 000 ålderspensionärer, 100 000 förtidspensionärer samt 4 000 efterlevandepensionärer⁸.

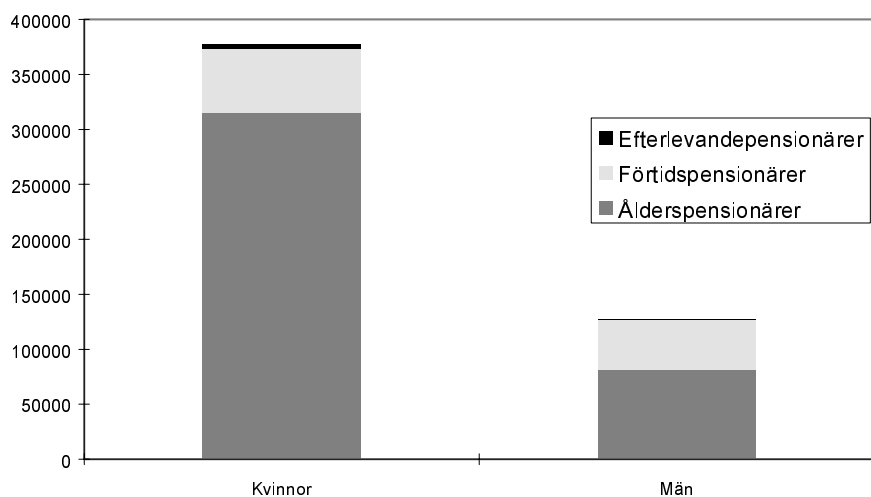
⁵ Uppgifterna för åren 1990–1994 avser KBT.

⁶ Änkepension, hustrutillägg och efterlevandepension.

⁷ RFV:s prognos i budgetunderlag för åren 2000–2002.

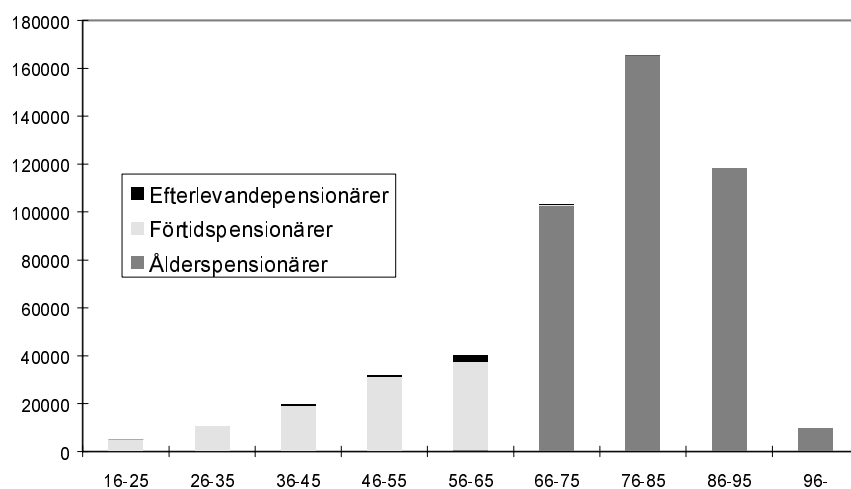
⁸ Denna grupp omfattar även pensionärer med omställningspension.

Diagram 1 Antal BTP-tagare uppdelat på kön

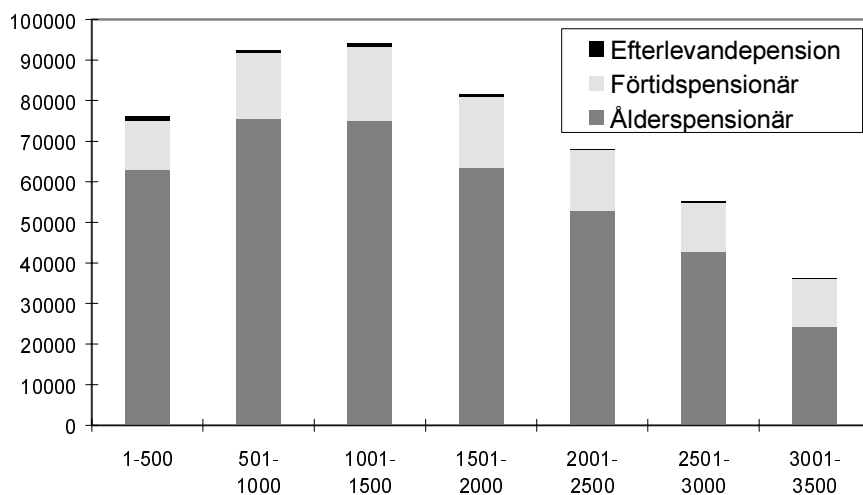
Cirka 75 procent av den totala BTP-stocken utgörs av kvinnor. Den jämnaste könsfördelningen återfinns naturligt nog bland förtidspensionärerna där 56 procent är kvinnor, bland ålderspensionärerna utgör kvinnorna 79 procent och bland efterlevandepensionärerna 98 procent.

Diagram 2 Antal BTP-tagare inom olika åldersklasser

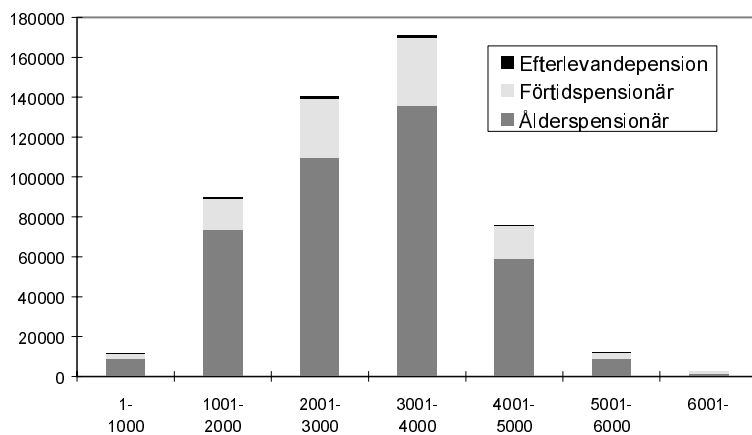
Cirka 75 procent av antalet ålderspensionärer som har BTP är över 75 år, genomsnittsåldern bland dessa är 81 år. Den genomsnittliga förtidspensionären är 49 år och efterlevandepensionären 58 år.

Diagram 3 **Antal BTP-tagare uppdelat efter BTP-belopp/mån**

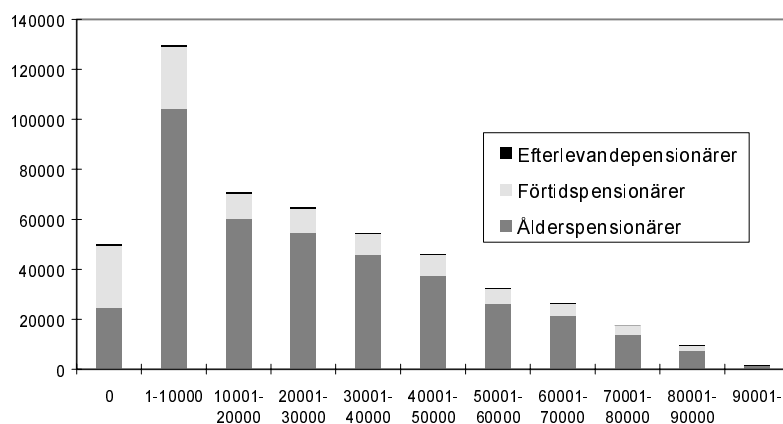
BTP kan maximalt uppgå till 3 315 kr/mån. Den totala förmånen, inklusive SBTP och KKB, kan dock vara större. Det genomsnittliga BTP-beloppet var 1 567 kr/mån.

Diagram 4 **Antal BTP-tagare uppdelat efter boendekostnad**

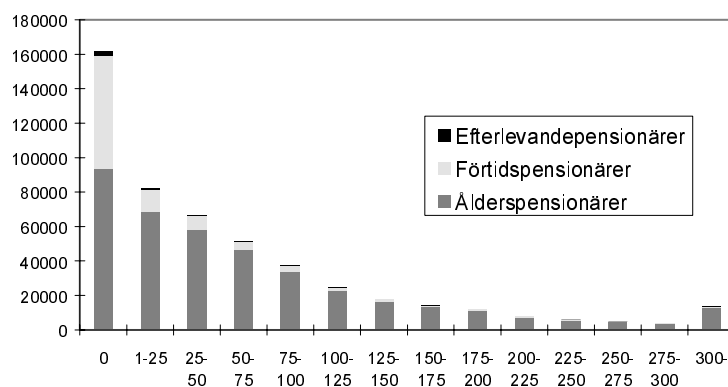
Drygt 400 000 BTP-tagare har boendekostnader på högst 4 000 kr/mån, 75 000 har boendekostnader på mellan 4 000 och 5 000 kr/mån. Närmare 15 000 har boendekostnader på över 5 000 kr/mån. För hushåll där båda makarna är folkpensionärer är boendekostnaden hälften av hushållets boendekostnad. Folkpensionär som är gift med icke-folkpensionär får dock tillgodoräkna sig hela boendekostnaden.

Diagram 5 Antal BTP-tagare i olika årsinkomstklasser

Cirka 50 000 BTP-tagare har enbart folkpension, pensionstillskott och ingen eller så låg ATP att den inte höjer den totala pensionen. Dessa saknar alltså sådana inkomster som reducerar BTP. 130 000 har andra inkomster på högst 10 000 kr/år. BTP är helt bortreducerat vid en årsinkomst på 94 476 kr. För makar avses halva den sammanlagda inkomsten.

Diagram 6 Antal BTP-tagare i olika förmögenhetsklasser (tkr)

Cirka 160 000 BTP-tagare saknar helt förmögenhet, medan ca 150 000 BTP-tagare har en förmögenhet mellan 1 000 och 100 000 kr. Med förmögenhet avses för makar den sammanlagda förmögenheten. Av bilaga 2 framgår att den genomsnittliga förmögenheten har ett starkt samband, dvs. ökar med BTP-tagarens ålder.

1.2 Särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP)

Ett särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension (SKBT) infördes från den 1 januari 1991. I samband med att KBT år 1995 förändrades till BTP infördes också möjligheterna till ett särskilt bostadstillägg till BTP (SBTP). I huvudsak har dock motivet för och reglernas innehåll varit oförändrade sedan 1991.

När det särskilda bostadstillägget infördes var syftet att en pensionär ska ha pensionsförmåner som räcker till en skälig levnadsnivå. Man avsåg då närmast pensionärer med låg inkomst och hög bostadskostnad.

Bestämmelserna för SBTP återfinns i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer och förordningen (1999:18) om tillämpningen av lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer, samt RFV:s Allmänna råd 1995:4 om bostadstillägg till pensionärer.

1.2.1 Nuvarande SBTP-regler

Vid prövningen av rätten till SBTP räknas följande som inkomst:

- folkpension, pensionstillskott och den del av ATP som har minskat pensionstillskottet
- särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn
- det BTP som utges
- hälften av den årsinkomst som försäkringskassan har fastställt för beräkning av BTP.

När det gäller bostadskostnadsberäkningen gäller samma regler som i BTP, men här beaktas även den del av bostadskostnaden som ligger över 4 000 kr och upp till 5 200 kr/mån.

För uträkning av SBTP utgår man från inkomsten beräknad enligt ovan och minskar denna med den fastställda bostadskostnaden. Den återstående inkomsten jämförs därefter med normen för skälig levnadsnivå (1,22 gånger basbeloppet för ogift och 1,01 gånger basbeloppet för gift). För 1999 är beloppen för skälig levnadsnivå 3 701 kr respektive 3 064 kr/mån.

Är den återstående inkomsten lägre än beloppet för skälig levnadsnivå utbetalas SBTP upp till denna nivå.

Här kan nämnas att riksnormen för kommunernas försörjningsstöd enligt socialtjänstförordningen för år 1999 var 2 900 kr/mån för ensamstående och 4 870 kr för två makar sammanlagt för personliga kostnader och gemensamma hushållskostnader.

Inom SBTP-systemet finns en särskild regel med innebörden att allmän pension, vid beräkning av inkomsterna för SBTP, alltid ska anses utgöra lägst 1,515 gånger basbeloppet för den som är ogift och 1,34 gånger basbeloppet för den som är gift. Bestämmelsen har betydelse för beräkningen av storleken på allmän pension i form av folkpension, pensionstillskott och ATP.

Innebörden av bestämmelsen är den att en pensionär som gjort förtida uttag av ålderspension och av den anledning får en reducerad folkpension, inte därför ska erhålla ett höjt bostadsstöd. Man räknar alltså med en oavkortad folkpension vid inkomstberäkningen i stället för den reducerade folkpension som i verkligheten betalas ut. Bestämmelsen gäller även när tilläggs pensionen är reducerad på grund av försummad avgiftsbetalning och pensions- tillskottet därför har reducerats med ett fiktivt ATP-belopp.

I december 1998 var det 21 200 pensionärer som hade folkpension i form av förtida uttag före 65 års ålder. Enligt RFV:s

budgetunderlag har det under de senaste åren skett en förhållandevis kraftig ökning av antalet pensionärer med förtida uttag. Antalet pensionärer som har fyllt 65 år men som har reducerad pension på grund av tidigare gjort förtida uttag var i december 1998 ungefär 120 000. Som jämförelse kan nämnas att antalet ålderspensionärer som har förhöjd pension på grund av ett uppskjutet uttag var 37 100 i december 1998.

Det finns ingen statistik över hur många pensionärer som har reducerad pensionsförmån på grund av bristande avgiftsbetalning.

Av statistik från RFV framgår att i december 1998 hade ca 72 000 pensionärer en folkpension som beräknades i 30- eller 40-delar, alltså de hade inte rätt till oavkortad folkpension. Denna grupp fördelar sig per pensionsförmån på följande sätt:

<i>Pensionsförmån</i>	<i>Antal</i>	<i>därav svenska medborgare</i>
Ålderspension	52 400	14 700
Förtidspension/sjukbidrag	17 000	4 900
Efterlevande- och änkepension	2 600	700

Om man istället ser hur denna grupp fördelar sig med hänsyn till hur stor kvotdel av oavkortad pension som betalas ut fördelar sig gruppen enligt följande:

<i>Antal kvotdelar</i>			
<i>folkpension</i>	<i>30-delar</i>	<i>40-delar</i>	<i>Totalt</i>
1-4	12 241	4 996	17 237
5-9	10 588	3 731	14 289
10-14	5 791	2 166	7 957
15-19	4 857	1 776	6 633
20-24	5 981	2 003	7 984
25-29	7 971	2 894	10 865
30-34	–	2 172	2 172
35-39	–	3 076	3 076

1.2.2 Utvecklingen av antalet SBTP-tagare och SBTP-kostnader

Antalet pensionstagare med SBTP, enligt RFV:s statistik för december månad, är följande (avrundade tal):

<i>År</i>	<i>Antal</i>	<i>Utbetalda årsbelopp (mkr)</i>
1993	20 000	78
1994	14 000	52
1995	15 000	43
1996	20 000	58
1997	43 800	209
1998	40 600	191
Prognos ⁹		
1999	24 400	97
2000	26 700	104
2001	29 700	116
2002	32 800	129

Den av RFV redovisade prognosen bygger på förutsättningen att i januari 1999 gällande regler för BTP och SBTP är oförändrade.

I januari 1998 fanns ca 39 000 SBTP-tagare, vilket utgör knappt 8 procent av BTP-tagarna. Denna siffra har sjunkit i januari 1999 beroende på höjningen av kompensationsnivån från 85 procent till 90 procent av bostadskostnaden mellan hyresgränserna. Härigenom ökar storleken på det BTP som utbetalas. Genomsnittligt SBTP-belopp i januari 1998 var 2 772 kr/mån.

En närmare redovisning och analys av inkomst- och förmögenhetsförhållanden, bostadskostnader m.m. bland SBTP-tagarna lämnas i kapitel 7.

Det genomsnittliga SBTP-beloppet är ungefär lika inom olika inkomstgrupper och förmögenhetsgrupper. BTP-beloppet minskar däremot med ökande inkomst resp. ökande förmögenhet. Orsaken till denna skillnad är för närvarande oklar.

⁹ RFV:s prognos i budgetunderlag för åren 2000–2002.

1.3 Kommunala kompletterande bostadstillägg utöver BTP (KKB)

En kommun kan till och med år 2000 av egna medel utge ett kompletterande bostadstillägg till det statliga BTP. Detta kompletterande bostadstillägg kan exempelvis avse en högre ersättningsgrad än vad som gäller för BTP eller en högre bostadskostnad än 4 000 kr/mån. Sådant kompletterande bostadstillägg beräknas i övrigt på samma sätt som BTP, beräknas av försäkringskassan i samband med dess beslut om BTP och betalas ut tillsammans med BTP.

Möjlighet för en kommun att besluta om det kompletterande bostadstillägget infördes år 1995 i samband med att det dåvarande kommunala bostadstillägget (KBT) förändrades till det statliga bostadstillägget (BTP). Anledningen till att denna möjlighet infördes var att underlätta övergången från KBT till BTP i de fall de tidigare kommunala bostadstilläggen var högre än BTP. Avsikten var från början att denna möjlighet endast skulle finnas under en begränsad tidsperiod. Denna har nu förlängts till utgången av år 2000. Under år 1999 är det elva kommuner som utger kompletterande bostadstillägg.

1.4 Bostadsbidrag till barnfamiljer m. fl. (BOB)

Bostadsbidrag är ett inkomstprövat bidrag som betalas ut till barnfamiljer och ungdomar utan barn. Bidraget har funnits sedan mitten av 1930-talet. Målen för den sociala bostadspolitiken har skiftat över tiden. I dag har bostadsbidragen såväl bostadspolitiska som familjepolitiska syften. Bostadsbidragens uppgift är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Bostadsbidragen ingår också som en viktig del i det ekonomiska familjestödet, som främst syftar till att ge en ekonomisk grundtrygghet för barnfamiljer under den period de har en stor försörjningsbörda.

Liksom BTP var bostadsbidragen tidigare en kommunal verksamhet med statsbidrag och delvis statliga regler. Från och med den 1 januari 1994 har staten hela kostnadsansvaret för bostadsbidragen. Från samma tidpunkt handläggs bostadsbidragen på lokal nivå av de allmänna försäkringskassorna.

Bestämmelserna om bostadsbidrag finns i lagen (1993:737) om bostadsbidrag, bostadsbidragsförordningen (1993:739), RFV:s föreskrifter (RFFS 1993:7) om bostadsbidrag, (RFFS 1996:12) om inkomstprövning och avstämning vid beslut om bostadsbidrag, (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad, och (RFFS 1998:28) om uppskattning av kostnader för en bostadsuppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad för år 1999 samt RFV:s Allmänna råd 1998:10 om bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar.

1.4.1 Berättigade till stödet

BOB lämnas till hushåll. Ett hushåll kan antingen vara en barnfamilj eller ett ungdomshushåll utan barn (i åldern 18–28).

Bostadsbidrag till barnfamiljer består av dels ett belopp som beror uteslutande av antalet barn, dels ett belopp som beror på bostadskostnadens storlek. När det gäller den bostadsanknutna delen beräknas bostadsbidraget till 75 procent av bostadskostnaden per månad inom följande intervall:

ett barn	2 000–2 999 kr per månad
två barn	2 000–3 299 kr per månad
tre eller fler barn	2 000–3 599 kr per månad.

Om bostadskostnaden överstiger dessa belopp lämnas bidrag med 50 procent av den överskjutande bostadskostnaden per månad upp till

5 200 kr för familjer med ett barn,
5 900 kr för familjer med två barn,
6 600 kr för familjer med tre eller flera barn.

Högre bostadskostnad får beaktas, om sökanden eller någon medlem av familjen är funktionshindrad.

1.4.2 Beräkning av bostadskostnad

Bestämmelserna för beräkning av den del av bostadskostnaden som kan ligga till grund för BOB är i huvudsak lika med motsvarande regler för BTP. De återfinns i Riksförsäkringsverkets före-

skrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad. (Se avsnitt 1.1.2)

1.4.3 Inkomstprövningsregler

Till grund för inkomstprövningen för BOB läggs den bidragsgrundande inkomsten. Denna utgörs av summan av inkomst av tjänst och av näringsverksamhet enligt kommunalskattelagen (1928:370) och inkomst av kapital enligt lagen (1947:577) om statlig inkomstskatt. Denna inkomst ökas med vissa inkomster som inte omfattas av taxeringsbeslut.

Bostadsbidraget minskas om den bidragsgrundande inkomsten överstiger ett visst belopp. För makar med barn minskas bidraget med 20 procent av den del av vardera makens årsinkomst som överstiger 58 500 kr. För ensamstående med barn minskas bidraget med 20 procent av den del av inkomsten som överstiger 117 000 kr.

Skattepliktig inkomst

Nedan lämnas en kort genomgång av reglerna för de olika inkomstslagen.

Inkomst av tjänst

Inkomst av tjänst avser inkomster som erhållits för en utförd prestation och som inte utgör inkomst av näringsverksamhet. Med tjänst likställs enligt kommunalskattelagen (KL) vissa andra inkomster, exempelvis pension, livränta, skattepliktigt periodiskt understöd. Vissa periodiska ersättningar är inte skattepliktiga, exempelvis handikappersättning och den del av vårdbidraget som utgör ersättning för merkostnader.

Från inkomst av tjänst får avdrag göras för utgifter som är att anse som kostnader för fullgörande av tjänsten. Det som återstår efter avdrag av dessa kostnader är den inkomst som utgör bidragsgrundande inkomst i BOB-systemet.

Inkomst av näringsverksamhet

Med inkomst av näringsverksamhet avses enligt KL yrkesmässigt självständigt bedriven förvärvsverksamhet liksom innehav av näringsfastighet samt innehav och avyttring av rätt till avverkning av skog. Som exempel på verksamheter som räknas som näringsverksamhet kan nämnas detaljhandel, industriell tillverkning, jordbruk, fiske, fastighetsförvaltning och försäljning av fastigheter.

Från intäkt av näringsverksamhet får avdrag göras för kostnader i verksamheten (exempelvis personalkostnader, lokalhyror och räntekostnader).

Sedan kostnader dragits av från intäkter återstår verksamhetens resultat före avskrivningar. Avskrivningar får göras för bl.a. maskiner, inventarier, byggnad på näringsfastighet och goodwill.

Från resultatet efter avskrivningar får vissa bokföringsmässiga avdrag göras, exempelvis avsättning till periodiseringsfond och expansionsmedel. Det resultat som sedan återstår utgör inkomst av näringsverksamhet.

Vid beräkning av bidragsgrundande inkomst för bostadsbidrag ska inkomst av näringsverksamheten enligt KL ökas med årets avsättning till periodiseringsfond, årets ökning av expansionsmedel och utgift för egen pension intill ett halvt basbelopp. Även avdrag för underskott från tidigare beskattningsår ska öka inkomsten.

Den skattepliktiga inkomsten minskas med årets upplösning av periodiseringsfonder och minskning av expansionsmedel.

För en sökande som har inkomst av näringsverksamhet ska den uppskattade inkomsten enligt BOB-lagen antas vara minst lika hög som den inkomst som fastställts vid senaste taxeringsbeslut.

Inkomst av kapital

Till bidragsgrundande inkomst för bostadsbidrag räknas också inkomst av kapital enligt lagen om statlig inkomstskatt (SIL). Till sådan intäkt räknas avkastning och annan intäkt som härrör från egendom, i den mån intäkten inte hänförs till näringsverksamhet. Till inkomst av kapital görs vissa tillägg som avser gjorda avdrag enligt SIL, exempelvis för förvaltningskostnader, räntekostnader och omkostnader. Från huvudregeln att man ska lägga till gjorda avdrag finns tre undantag:

- Realisationsvinst har minskats med realisationsförlust som uppkommit under beskattningsåret.
- Avdrag har gjorts enligt lagen om uppskovsavdrag vid byte av bostad.
- Avdrag har gjorts för negativ räntefördelning.

När det gäller barns inkomst av kapital ska enligt BOB-lagen dessa räknas med för en sökande som har vårdnaden om ett barn och varaktigt bor tillsammans med barnet. Endast kapitalinkomster som överstiger 1 000 kr för varje barn räknas med. Barns kapitalinkomster fördelas lika mellan makar oavsett om endast en av makarna har vårdnaden.

Övriga inkomster

All inkomst som inte uttryckligen är undantagen från skatteplikt enligt KL ska i princip räknas till något av inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet eller kapital. Enligt BOB-lagen ska även vissa övriga inkomster ingå i den bidragsgrundande inkomsten, nämligen:

- vissa utlandsinkomster som är skattefria eller inkomster som på grund av avtal om undvikande av dubbelbeskattningsavtal inte ingår
- studiemedel i form av studiebidrag
- skattefria stipendier över 3 000 kr/mån.

Förmögenhet

Tillägg till den skattepliktiga inkomsten ska i BOB-systemet göras för förmögenhet. Tillägget ska göras med 15 procent av den del av hushållets sammanlagda skattepliktiga förmögenhet som överstiger 100 000 kr. Som förmögenhet räknas inte privatbostadsfastighet och bostadsrätt som den sökande bebor.

Förmögenheten beräknas med hänsyn till förhållandena vid kalenderårets utgång.

1.4.4 Administrativa rutiner

BOB betalas ut efter ansökan som preliminärt bostadsbidrag för längst tolv månader i taget. Det slutliga bidraget bestäms sedan i efterhand för varje kalenderår genom avstämning av det preliminära bidraget mot den taxerade inkomsten. Meningen är att det preliminära bidraget så nära som möjligt ska motsvara det slutliga.

Bidragstagaren är skyldig att anmäla ändrade förhållanden. Av 24 § BOB-lagen och Riksförsäkringsverkets allmänna råd (1998:10) om Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar följer att anmälan ska göras

- om hushållet flyttar till en annan bostad
- om hushållets sammansättning ändras
- om bidragstagarens eller hushållets inkomst eller förmögenhet ökar
- om den bostad som berättigar till bidrag hyrs ut helt eller delvis eller om bostadskostnaden i annat fall minskar
- när ett barn i hushållet fyller 18 år eller när studiehjälp eller förlängt barnbidrag inte längre lämnas till ett äldre barn.

Om en ändring av det preliminära bidraget görs under en löpande tolv månadersperiod får kassan besluta om bidrag för en ny tolv månadersperiod.

1.4.5 Antalet hushåll med bostadsbidrag samt kostnadsutveckling

Av budgetpropositionen 1998/99 framgår att bostadsbidraget utbetalas till följande hushållstyper (avser situationen i maj månad respektive år), avrundade siffror:

<i>Hushållstyp</i>	<i>1995</i>	<i>1996</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>
a) Hushåll med hemmavarande barn				
– gifta/samboende	193 000	174 000	106 000	86 000
– ensamstående	192 000	188 000	175 000	171 000
b) Hushåll med enbart umgängesrättsbarn	43 000	41 000	29 000	27 000
c) Hushåll utan barn				
– ungdomar	90 000	68 000	56 000	55 000
– andra	58 000	–	–	–
Samtliga	576 000	471 000	366 000	338 000

Den totala kostnaden för bostadsbidrag under dessa år samt prognoser för följande år:

1995	9 221 mkr
1996	8 373 mkr
1997	6 195 mkr
1998	5 749 mkr
1999	5 366 mkr (prognos)
2000	5 592 mkr (prognos)
2001	5 690 mkr (prognos)
2002	5 707 mkr (prognos)

1.5 Familjebidrag till totalförsvarspliktiga

Den som fullgör värnplikt, civilplikt eller allmän tjänsteplikt har rätt till bl.a. familjebidrag under förutsättning att den totalförsvarspliktige har en grundutbildning som är längre än 60 dagar. Familjebidrag kan lämnas i form av familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningshjälp.

Bostadsbidraget lämnas för kostnaden för den bostad där den bidragsberättigade bor

- tillsammans med make eller barn
- tillsammans med föräldrar (endast i vissa fall)
- ensam eller tillsammans med annan, om den bidragsberättigade vid tjänstgöringens början bott på sådant sätt i minst tre månader och under denna tid haft ekonomisk förmåga att betala och regelbundet betalat för sitt boende eller om det finns särskilda skäl för det.

Familjebidrag utges inte för bostadskostnad under 100 kr/mån.

Bostadsbidraget får inte överstiga vad som är skälig bostadskostnad. I övrigt tillämpas i stort sett samma regler om hur bostadskostnaden ska beräknas som gäller för BTP och BOB.

Skälig bostadskostnad utges enligt en norm som varierar beroende på var i landet bostaden är belägen och hur stort hushållet är. För exempelvis Stor-Stockholmsområdet är högsta godtagbara bostadskostnad 5 825 kr/mån för 1–2 personer. För en bostad i en kommun med mindre än 75 000 invånare är högsta godtagbara kostnad 5 050 kr/mån om hushållet består av 1–2 personer. För den som bor hos sina föräldrar varierar den högsta godtagbara kostnaden mellan 925 kr och 1 125 kr/mån.

För alla tjänstepliktiga, som inte bor hos sina föräldrar, lämnas ett tillägg till bostadsbidraget, som uppgår till 350 kr/mån.

Antalet tjänstepliktiga med bostadsbidrag och kostnaderna här för (inkl. tillägg) är följande.

<i>År</i>	<i>Antal</i>	<i>Kostnad</i>
1995	15 554	185 mkr
1996	14 124	177 mkr
1997		161 mkr
1998		126 mkr

2 Problem med nuvarande regler

Det nuvarande systemet för inkomstprövning av BTP har genom åren utsatts för kritik på grund av att reglerna upplevts som svårbegripliga samt medfört en omständlig och tung administration. Det framhålls i utredningsdirektiven. Samtidigt sägs att den kritik som framförts i huvudsak gäller de bristande möjligheterna att administrera systemet effektivt, medan systemets fördelnings-effekt uppfattas som god.

Mot den här bakgrunden har vi tillskrivit försäkringskassorna och haft underhandskontakt med Riksförsäkringsverket för att få en bättre bild av var problemen med de nuvarande reglerna finns. Vi har också mottagit skrivelser från enskilda som tagit upp olika problem med nuvarande regelsystem.

I vår skrivelse till försäkringskassorna har vi frågat vilka problem som finns med de nuvarande reglerna när det gäller kassornas administration och när det gäller de försäkrades förståelse för reglerna och möjligheter att lämna ett korrekt underlag för beräkning av BTP.

Vid genomgång av de inkomna svaren kan inledningsvis konstateras att försäkringskassorna är samstämmiga i sin bedömning att regelverket är alltför komplicerat och svårförståeligt. Flera försäkringskassor framför också att det nuvarande detaljrika regelverket medför en omständlig och tung administration. Andra framhåller att pensionären, på grund av regelverkets komplexitet, har nästan ingen möjlighet att kontrollera om han får rätt BTP. Detta innebär samtidigt en försämrad rättssäkerhet. Som exempel på komplicerade regler nämns att det finns många olika procent-satser att tillämpa både när det gäller förmögenhetsavkastningen och vid beräkningen av inkomstavdraget beroende på förmånsslag och inkomst.

Försäkringskassorna pekar allmänt på svårigheter att få tillgång till komplett underlag för beräkningen av BTP. Till detta bidrar att pensionärerna ofta tror att försäkringskassan redan har tillgång till alla uppgifter som behövs.

Utöver dessa allmänna synpunkter har försäkringskassorna anfört olika exempel där man menar att nuvarande regler bör ändras. Dessa redovisas nedan.

Inkomstbegreppet

Försäkringskassorna framför att nu gällande regelsystem medför problem både när det gäller tillämpningen och BTP-tagarnas förståelse för reglerna.

En vanlig fråga som tas upp av försäkringskassorna gäller önskemål om förenklade regler för inkomstberäkning. Många försäkringskassor förordar att BTP-inkomsten ska beräknas utifrån deklarerade inkomster och kapital.

När det gäller förmögenhetsberäkningen framför flera kassor att det blir vanligare att pensionstagarna går från traditionellt banksparande till olika typer av fond- och aktiesparande. Också sparande i kapital- och pensionsförsäkringar ökar. Det är svårt och tidskrävande att få fram olika förmögenhetsvärden i dessa fall. Andra kassor påpekar också att många BTP-tagare har kopior av sina deklARATIONER, men av dessa framgår endast deklareringsvärdet, medan RFV:s föreskrifter innebär att värdet dagen för ansökan ska anges.

Värdet på lös egendom (exempelvis bilar och båtar) är svårt att bedöma, och några kassor anser det otillfredsställande att man endast kan godta det uppgivna värdet utan möjlighet till relevanta kontroller.

Så gott som samtliga försäkringskassor framhåller att det finns stora problem vid beräkning av förmögenhet av näringsverksamhet. Handläggarna har liten kunskap om vad som ska beaktas i förmögenhetshänseende. Eftersom belopp under 900 000 kr saknar betydelse för förmögenhetsskatt är inte heller skattemyndigheternas uppgifter till någon hjälp.

En försäkringskassa anser att ett vanligt problem är att fastställa om en inkomst av arbete ska fastställas till den sjukpenninggrundande inkomsten eller till den utbetalda sjukpenningen. Problemet uppstår när pensionstagaren eller dennes make är sjukskrivnen och sjukskrivningen är eller beräknas bli långvarig. Eftersom sjukpenningen som regel är lägre än den aktuella arbetsinkomsten är det förmånligare för BTP-tagaren att endast räkna med utbetald sjukpenning.

Beräkningen av hur stor del av yrkesskadelivränta som ska påverka BTP är komplicerad och medför att många ärenden måste räknas ut manuellt, vilket är tidskrävande.

Flera försäkringskassor tar upp problem med att fastställa hur utländska pensioner ska räknas med i årsinkomsten. Riksförsäkringsverket har också i en skrivelse till Socialdepartementet i juni 1997 redovisat dessa problem. I korthet innebär dessa att försäkringskassan vid uträkning av ett fribelopp ska jämställa vissa utländska grundpensioner med svensk allmän pension och sedan göra jämkningar i beloppen så att fribeloppet högst motsvarar en svensk folkpension och pensionstillskott.

Många försäkringskassor tar också upp problemet med övergången från förtidspension till ålderspension. Förtidspensionären får undanta belopp motsvarande två pensionstillskott vid beräkningen av den del av ATP som inte ska påverka BTP. När förtidspensionen övergår till ålderspension gäller den regel att endast belopp motsvarande ett pensionstillskott får undantas, vilket innebär att en större del av ATP räknas som inkomst vid årsinkomstens fastställande. BTP minskar därmed vid övergången till ålderspension.

En försäkringskassa tar upp skillnaderna i inkomstprövningsreglerna för BTP respektive änkepensionen. Vid beräkning av BTP ska sammanboende likställas med makar, vilket påverkar BTP:s storlek. Däremot påverkas inte inkomstprövad änkepension av den sammanboendes inkomster. De skilda reglerna upplevs som komplicerade och tidskrävande att handlägga.

Bostadskostnadsberäkning

Flera försäkringskassor tar upp frågan om fördelningen av bostadskostnaden mellan makar. Regeln att hela bostadskostnaden påförs den make som uppbär pension, om den andre maken inte är pensionär, upplevs som svårförståelig. När sedan den andra maken får pension händer det att hela BTP dras in på grund av inkomstprövningen. Kassorna anser att halva bostadskostnaden ska påföras respektive make oavsett om båda har pension eller inte.

Ett par försäkringskassor anser att det är svårt att förstå det nuvarande golvet på 100 kr för bidragsgrundande bostadskostnad och att det är enklare med en procentsats på hela bostadskostnaden upp till 4 000 kr.

Administrativa frågor

Många försäkringskassor framhåller vikten av att administrationen underlättas genom att man i större utsträckning än hittills kan använda sig av ADB-stöd och samkörning med andra register. Som exempel på sådana samkörningar nämns uppgifter från skatteförvaltningen om fastigheter och kapital. Också utökad samkörning med olika pensionsinrättningar och större hyresvärdar efterlyses.

En försäkringskassa föreslår att man ska utarbeta ett system som innebär att kassan tar in alla uppgifter maskinellt från andra myndigheter och företag och sedan gör en preliminär uträkning av BTP. Denna preliminära uträkning kan sedan sändas hem till pensionstagaren som får kontrollera, rätta och komplettera uppgifterna, varefter ett definitivt beslut sänds ut.

Det finns också synpunkter på att den nuvarande ansökningsblanketten upplevs som komplicerad och ofullständig. Flera försäkringskassor efterlyser också lagstöd för att kunna avvisa en ansökan om pensionstagaren, trots uppmaningar, inte inkommer med begärda uppgifter som måste finnas för att ansökan ska kunna bedömas riktigt.

Övriga frågor

Många försäkringskassor anser att de försäkrade inte ska ha rätt till både BTP och BOB samtidigt utan endast till ett av bostadsstöden. Om pensionären har barn ska han hänföras till BOB-systemet. En försäkringskassa föreslår att pensionärer inte ska ha rätt till BOB, i de fall pensionstagaren har barn och uppbär BTP ska istället ett särskilt barntillägg, lika stort som i BOB-systemet, kunna beviljas till BTP.

Flera försäkringskassor anser vidare att det särskilda bostadstillägget (SBTP) bör slopas, då det är svårförståeligt och komplicerat att handlägga. I stället borde gränsen för vanligt BTP höjas så att ingen pensionär kommer under socialbidragsnormen och därmed skulle behovet av SBTP bortfalla.

En del försäkringskassor förordar också att reglerna för BTP anpassas på sådant sätt att det kompletterande kommunala bostadstillägget (KKB) kan upphöra att gälla.

3 Tidigare utredningar

3.1 KBT-utredningen

Det kommunala bostadstillägget (KBT) ersattes från den 1 januari 1995 med ett statligt bostadstillägg till pensionärer (BTP). Till grund för regeringens förslag i detta avseende låg ett betänkande (SOU 1992:21) av KBT-utredningen.

I utredningens betänkande finns en genomgång av reglerna för inkomstprövningen och också förslag till förändring av dessa. Inledningsvis diskuterar KBT-utredningen några utgångspunkter för ett nytt inkomstbegrepp och uppehåller sig därvid också vid frågan om möjligheterna att hitta ett alternativ till att beräkna en exakt och aktuell inkomst, eftersom det dåvarande regelsystemet för inkomstprövningen upplevdes som svårförståeligt och orättvist.

Det enda inkomstbegrepp som i så fall skulle finnas för pensionärer var taxerad inkomst, vilket innebar att man skulle använda en inaktuell inkomst. Detta kunde skapa problem vid förändringar. Enligt utredningens uppfattning fanns det för pensionärer två vanliga situationer då den ekonomiska situationen påtagligt påverkas – pensionsinträdet och makes dödsfall. KBT-utredningen konstaterade därvid: "Att då använda en inaktuell uppgift skulle för många vara betungande då många pensionärer är resurssvaga och därmed beroende av ett aktuellt inkomstbegrepp".

KBT-utredningen stannade därför för att föreslå ett inkomstbegrepp som bygger på att aktuella inkomster används.

Inkomstberäkningen delades in i två delar, periodiska inkomster och inkomst av kapital.

Periodiska inkomster

Med periodiska inkomster avsåg KBT-utredningen i första hand inkomst av ATP och andra liknande ersättningar enligt AFL, men också skattefria inkomster såsom AGS-ersättningar.

För att förenkla hanteringen och göra inkomstberäkningen mer begriplig föreslog KBT-utredningen att den periodiska inkomsten skulle utgöras av all faktisk uppburen inkomst, även skattefria inkomster. Visa undantag gjordes dock för kostnadsersättningar och vissa andra specifika inkomster som barnbidrag, bostadsbidrag, hustrutillägg, handikappersättning, merkostnadsdelen av vårdbidrag, ferievårdbidrag, återbetalningspliktiga studiemedel, socialbidrag, ersättningar till neurosedynskadade samt krigsska-
deersättningar.

Från den uppkomna summan skulle dras ett fribelopp, lika för alla, motsvarande 1,5 basbelopp för ensamstående och 1,325 basbelopp för gift pensionär. Fribeloppen, som var lika med helt särskilt grundavdrag vid taxeringen, motsvarade folkpension samt ett pensionstillskott för vanlig ålderspensionär.

Inkomst av kapital

KBT-utredningen föreslog att den verkliga avkastningen av kapital skulle användas vid beräkning av inkomst av kapital. Eftersom verklig avkastning är svårt att beräkna framåt i tiden föreslog utredningen att taxerad inkomst av kapital skulle vara utgångspunkt för vad som är inkomst. Av den taxerade inkomsten av kapital föreslogs att ränteinkomster, utdelningar och inkomst av uthyrning skulle ingå i årsinkomsten.

Regeringens ställningstagande

I regeringens proposition 1993/94:173 om bostadstillägg till pensionärer genomfördes KBT-utredningens huvudförslag att omvandla KBT till BTP. När det gällde inkomstprövningen bibehölls dock de gamla KBT-reglerna i huvudsak. Skälet till detta var att man ville invänta den parlamentariska pensionsarbetsgruppens förslag om en genomgripande reformering av hela pensionssystemet. Det s.k. fribeloppet på 1 000 kronor för ensamstående respektive 1 500 för makar avskaffades dock. Bostadstillägget skulle minska med 35 procent av årsinkomsten (40 pro-

cent om årsinkomst översteg 1,5 basbelopp). Dessa procentsatser har senare ändrats till 40 respektive 45 procent.

3.2 Utredningen för översyn av inkomstbegreppet inom bidrags- och socialförsäkringssystemen (IBIS)

Regeringen beslutade den 27 juni 1996 att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av inkomstbegreppen i de författningar som reglerar olika bidrags- och socialförsäkringsförmåner.

Enligt utredningens direktiv (dir. 1996:52) skulle utredningen bl.a. redovisa förslag till gemensamma regler för hur inkomst ska beräknas i bidrags- och socialförsäkringssystemen. En målsättning borde, enligt direktiven, vara ett system där anställda, egna företagare, ägare till fåmansbolag och de som i olika former kombinerar anställning med att vara egna företagare på ett likvärdigt sätt kan åtnjuta förmånerna.

Utredningen har redovisat sina förslag i SOU 1997:85. Förslaget har remissbehandlats, men regeringen har valt att vänta med att genomföra huvuddelen av IBIS förslag, då de problem som påvisades i IBIS måste lösas med beaktande av de förändringar som kommer att ske i förmånssystem med nära anknytning till BTP.

Utredningen ansåg det möjligt att samordna de båda bostadsstödssystemen – BOB och BTP – och att det också var angeläget att samordna systemen med hänsyn till att det finns många pensionärshushåll, främst bland förtidspensionärerna, som är berättigade till bostadsstöd från båda systemen.

IBIS konstaterade att det är framför allt i tre hänseenden som BOB- och BTP-systemen skiljer sig åt, nämligen

- för vilken tidsperiod inkomsterna beräknas,
- vems inkomst som beaktas, samt
- vilka inkomster som beaktas.

Utredningen föreslog en samordning av de båda regelsystemen, vilket också skulle medföra att administrationen av förmånssystemen underlättades.

Nedan lämnas en närmare redovisning av utredningens förslag.

För vilken tidsperiod ska inkomsterna beräknas

IBIS föreslog att inkomstunderlaget för BTP ska tidsmässigt vara detsamma som inkomstunderlaget för BOB. Även BTP föreslogs bli beräknad kalenderårsvis med en slutlig avstämning mot taxeringen för bidragsåret. Man föreslog dock ett förenklat förfarande för en pensionär som inte har andra inkomster än pension och inga eller relativt små kapitalinkomster. I dessa fall skulle försäkringskassan kunna besluta att bostadstillägget ska betalas ut utan ett preliminärt och slutligt förfarande.

Till grund för utredningens förslag fanns bl.a. det förhållandet att det är betydligt lättare att komma fram till rätt belopp vid den preliminära beräkningen av inkomstunderlaget för BTP än i BOB-systemet. Dessutom talade möjligheterna för en bättre kontroll och en förenklad administration för ett sådant förslag.

En speciell situation inträffar det år man går i pension; den förvärvsinkomst som upphör vid pensioneringen påverkar det första årets BTP. Utredningen övervägde att föreslå särregler för denna situation, men valde att inte göra det. Den som i sitt arbetsliv haft en så hög inkomst att denna för en del av året helt reducerar bort BTP kan förutsättas ha möjligheter att under resten av året själv klara sin hyra. Omvänt kan den som haft en låg inkomst ändå få BTP, även om det för en kortare tid kan reduceras något.

Vems inkomster ska beaktas

Utredningen ansåg att även när det gäller rätten till BTP bör hänsyn tas till den samlade ekonomiska situationen för ett hushåll. Utredningen föreslog därför att samma sammanboendebegrepp som i BOB-systemet bör gälla även när det gäller till BTP. Det innebär att man och kvinna likställs mot makar om de lever tillsammans och är folkbokförda på samma adress. Också barns inkomst och förmögenhet föreslogs bli beaktade vid beräkningen av BTP.

Däremot ansåg utredningen inte att det fanns skäl att samordna de skilda metoder man har i de båda bidragsformerna för fördelning av inkomster mellan makarna, utan de sammanlagda inkomsterna borde även fortsättningsvis fördelas lika mellan makarna vid beräkning av BTP.

Vilka inkomster ska beaktas

Inkomst av tjänst

IBIS föreslog att en samordning av de båda bostadsstöden sker genom att inkomster av tjänst, som ska påverka storleken av BTP, beräknas enligt samma regler som gäller i BOB-systemet. Förslaget innebär att de skatterättsliga reglerna skulle tillämpas mer heltäckande än i dag inom BTP-systemet.

Några undantag från det skatterättsliga begreppet vid beräkning av inkomst av tjänst skulle inte göras. Därmed skulle man förenkla administrationen och slippa olika bestämmelser i BTP-systemet om exempelvis vilken del av livräntan som enligt 17 kapitel 2 § AFL skulle betraktas som inkomst i BTP-systemet.

Näringsidkares inkomster

Förslaget under denna punkt avsåg att överföra BOB-systemets regelverk till BTP-systemet, vilket innebar att skatterättsliga regler i huvudsak skulle tillämpas på BTP. För att skapa en bättre och rättvisare mätare på näringsidkares behov av bostadsstöd föreslog IBIS att näringsidkares företagsförmögenhet i enskild näringsverksamhet och i fåmansaktiebolag, beräknad med utgångspunkt i företagets balansräkning, skulle räknas in i den privata förmögenheten såväl vid beräkningen av BTP som BOB.

Inkomst av kapital

Utgångspunkten vid beräkning av inkomstunderlag för BOB är den taxerade inkomsten av kapital enligt lagen om statlig inkomstskatt för samma kalenderår som BOB avser. Till den bidragsgrundande inkomsten av kapital läggs sökandens kapitalinkomst och hemmavarande barns inkomst av kapital överstigande 100 000 kr.

Utredningen föreslog att i BTP-systemet ska kapitalinkomster beräknas enligt samma regler som i BOB-systemet. Det innebär bl.a. att den schabloniserade beräkningen av avkastningen av förmögenhet under 75 000 kr för ensamstående pensionär och 60 000 kr vardera för makar slopas. Som grund för detta förslag anförde utredningen att BTP-systemet kommer att få en bättre överensstämmelse med skattereglerna. Administrationen underlättas därmed väsentligt genom att uppgifter om kapital kan in-

hämtas maskinellt, samtidigt som man får en bättre kontrollmöjlighet. En sådan beräkning ger också möjlighet att helt slopa förmögenhetsprövningen för majoriteten av BTP-tagarna.

Förmögenhet

IBIS föreslog, som nämnts ovan, att den schabloniserade beräkningen av avkastning av förmögenhet som inte uppgår till 75 000 kr för en ensamstående pensionär och 120 000 kr för två makar skulle slopas. Däremot föreslog man att vid sidan av beräkning av faktisk inkomst av kapital ska fortfarande beräknas 15 procent avkastning av förmögenhet över 75 000 kr respektive 120 000 kr. Genom detta förslag kunde den kostnad elimineras som följde av utredningens förslag om att faktiska kapitalinkomster ska beräknas och dessutom kunde man erhålla en besparing inom BTP-systemet.

Övriga inkomster

Utredningen föreslog införandet av en s.k. generalklausul i BTP-systemet motsvarande den som i dag finns i BOB-systemet. En sådan bestämmelse innebär att BTP inte ska beviljas om den enskilde på grund av framför allt ekonomiska resurser uppenbart inte har något egentligt behov av bidrag.

Något om bostadskostnadsberäkningen

IBIS behandlade också frågeställningar som berör beräkningen av bostadskostnaden. Dessa frågeställningar berörs primärt inte av BTP-utredningen, även om det står utredningen fritt att ta upp frågeställningar som gäller andra frågor än inkomstberäkningen.

En av de frågor som behandlades av IBIS gällde den nu gällande fördelningen av bostadskostnaden där BTP-tagaren får tillgodoräkna sig hela bostadskostnaden om maken inte uppbär pension. Utredningen föreslog att denna bestämmelse skulle avskaffas och att fördelningen av bostadskostnaden skulle ske på samma sätt oavsett om BTP-tagarens make uppbär pension eller inte, dvs. endast den del av bostadskostnaden som hänför sig till pensionären skulle grunda rätt till BTP.

3.3 Andra utredningar

Det finns också andra utredningar som har betydelse för vårt arbete.

Ö-garpsutredningen (Utredningen S 1997:24 om utformningen av garantipension för ålderspensionärer födda år 1937 eller tidigare) har avlämnat sitt betänkande (SOU 1999:17) *Garantipension och Bosättningsstillägg för personer födda år 1937 eller tidigare*. Utredningens uppdrag har varit att utifrån de principer som gäller i det reformerade ålderspensionssystemet konstruera ett grundskydd, s.k. övergångsvis garantipension, för de pensionärer som är födda år 1937 eller tidigare och som alltså inte omfattas av de reformerade reglerna.

Den övergångsvisa garantipensionen ska ersätta dagens grundskydd i form av folkpension, pensionstillskott och det särskilda grundavdraget för folkpensionärer. Garantipensionen ska beskattas enligt samma regler som gäller för löntagare och för personer födda år 1938 eller senare som får sin pension enligt det reformerade pensionssystemet.

I vårt kapitel 4 görs en analys av de föreslagna ålderspensionsreglernas betydelse för inkomstprövade bostadstillägg.

Efterlevandepensionsutredningen (S 1996:04) har i sitt betänkande (SOU 1998:120) *Efterlevandepension. En anpassning till det reformerade ålderspensionssystemet* bl.a. lämnat förslag till hur en inkomstgrundad efterlevandepension jämte en garantipension kan utformas. Utredningen lämnar också förslag till nya övergångsbestämmelser för änkepension.

I vårt kapitel 5 redovisas en analys av hur inkomstprövningsreglerna kan anknytas till de föreslagna pensionsreglerna.

Förtidspensionsutredningen (S 1997:03) har haft i uppdrag att utforma förslag till ett nytt system för ekonomisk ersättning vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga (dir. 1997:9). Det nya systemet ska ersätta dagens system med förtidspension och sjukbidrag.

Utredningen har lämnat betänkandet (SOU 1997:166) *Ohälsöförsäkringen. Trygghet och aktivitet*. I detta betänkande föreslår utredningen att de nuvarande förmånerna sjukbidrag och förtidspension ska ersättas av förmånerna långtidssjukpenning och förtidspension.

I ett annat betänkande (SOU 1998:106) *Unga i ohälsöförsäkringen. Tid för aktivitet och utveckling* föreslås bl.a. införandet av en ny ersättningsform, habiliteringspenning, för unga svårt funktionshindrade personer.

I vårt kapitel 6 behandlas nuvarande läge när det gäller förändringar av förtidspension och sjukbidrag.

Boende och avgiftsutredningen (S 1997:18) har överlämnat sitt betänkande (SOU 1999:33) *Bo tryggt – Betala rätt*. I detta behandlar utredningen också frågan om BTP vid boende i särskilda boendeformer. Enligt dagens regler kan BTP utgå i dessa fall (utom vid boende i flerbäddsrum) under förutsättning att hyran inte är inkomstrelaterad. Utredningen föreslår ingen ändring av BTP-lagen.

Det kan slutligen nämnas att vi också har samrått med **Socialtjänstutredningen** (S 1997:16) när det gäller den utredningens tilläggsdirektiv (dir. 1998:70) om hur den ekonomiska tryggheten för vissa äldre invandrare ska formas.